Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 30 (11228) 1980 чылдың февраль 5, вторник

Үндезилеттинген 1925 чылда

Өртээ 2 коп.

10-ГУ БЕШ ЧЫЛ: *ажыктыг чорук болгаш шынар*

БРИГАДА КЕРЭЭЗИНИҢ АЖЫКТЫЫ

Онгу беш чылдың дөрткү чылының төнчүзүнде, декабрьның баштайгы он хонуунда, «Тыва тудуг» трестиң «Кызыл тудуг» эргелелинде Анатолий Дмитриевич Воронинниң удурткан бригадазы чыл планын хуусаадан үш неделя мурнай күүседипкенин рапорттаан. Ам бо хүннерде ол мурнакчы коллектив февральдың бирги чартының даалгазын күүседипкен.

СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш ВЦСПС-тиң «Улус ажыл-агыйынга күш-ажылдың сагылга-чурумун улам быжыглаарының болгаш кадрларның ажылдан үнер-кирер чоруун кызырарының дугайында» доктаалын амыдыралга боттандырбышаан, А. Д. Воронинниң бригадазы күш-ажылдың сагылга-чурумун улам быжыглап, планның онаалдаларын доктаамал ажыр күүседип, мурнакчыларның одуруун баштап турар.

Бригада баштайгы хүлээлгезин ёзугаар эрткен чылдың тудуг программазын декабрь 25-те күүседирин хүлээнген турган. Тодаргайлаарга, чыл иштинде 307 муң рубльдиң тудуг-монтаж ажылдарын кылыр болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн доктааткан планга удур 1 хуу бедидер ужурлуг турган. Коллективтиң хүлээлгелеринде ажыл шагын чылдагаан чокка үспес, күш-ажылдың сагылга-чурумун үрээр чорукту узуткаарын база айыткан турган. Свердловчуларның эвээш кижилиг бригада-биле хөй хемчээлдиг ажылды кылырын чедип алыр дугайында патриотчу эгелээшкинин А. Д. Воронинниң бригадазы тресте эң баштай деткээннерниң бирээзи болган. Ол бүгүнүң түңнелинде эрткен чылдың дургузунда херек кырында 323 муң рубльдиң тудуг-монтаж ажылдарын кылган болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң планын база-ла ажыр — 11,8 хуу күүсеткен. Бригада бүдүн чыл дургузунда ийи кижиге эвээш күш-биле ажылдап келген. Бүдүн чыл дургузунда бригададан ажыл шагы үзүп, прогул кылган таварылга боор көрбээн.

Ындыг чедиишкин канчап чедип алдынганыл? Хамыктың мурнунда бригаданың керээлиг ажылдаар аргазынче шилчээни улуг ужур-дузалыг болганын айтыр херек. Ындыг арга-биле ажылдаарга, тудугжу бүрүзүнүң харысалгазы улгадыр, курлавырларны долу ажыглаар, тудуг материалдарын камнаар дээш чарыш ёзулуг боттуг түңнелдерге чедирер. Оон аңгыда бригадада күш-ажылды организастаарын улам сайзыраңгайжыткан, ажылчыннарның мергежилин бедидериниң хемчеглерин алган. Оон түңнелинде бригада кежигүннери шуптузу хөй янзы профессияны шиңгээдип алганнар. Олар бот-боттарын кажан, каяа-даа чедиишкинниг солуп болур, бедик мергежилдиг тудугжулар боор турар. Бригадада херек апарза, дашчылап, быззаңчылап-даа, сварщиктеп болгаш өске-даа ажылдарны кылыптар кижилер дыка хөй. Бригада кежигүннериниң хөй кезии чаңгыс коллективте он-чээрби чылда ажылдаан, быжыг найыралдыг, бот-боттарын эки билчир кижилер боор турар.

А. Д. Воронинниң бригадазының социалистиг чарыштың мурнуку одуруун үргүлчү ээлеп турары база таварылга эвес. Оон түңнелинде «Тыва тудуг» трестиң комплекстиг бригадаларындан бо коллектив ажылдап турар кижи бүрүзүнге онаашт ыр кылдынган ажыл талазы-биле бирги черле үнгени база таварылга эвес: эрткен чылын бригаданың бир кежигүнүнге-ле онаашт ыр 20187 рубльдиң тудуг-монтаж ажылдары кылдынган. А онгу беш чылдың эрткен үезинде бригада ниитизи-биле 1,5 миллион рубльдиң тудуг-монтаж ажылдарын кылган. Ол дээрге, республикада эң бедик көргүзүг боор турарын айтыр херек.

Чүгле эрткен чылын воронинчилер 110 болгаш 90 квартиралыг чуртталга бажыңнарын, хөй орунн уг общежитиени болгаш өске-даа тудугларны ажыглалга киирген. Амгы үеде олар Ч. Ч. Доңгактың бригадазы-биле кады республика найысылалында бир чаа школаны кылып турар. Ол 1568 олуттуг школаның баштайгы ээлчээ 1980 чылдың август айда ажыглалга кирер ужурлуг.

48-ки тудуг эргелелиниң Е. С. Бизяевага, М. В. Сафроновага, Р. Ф. Григоровичиге удурткан мурнакчы шеверлекчи бригадаларның В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чылынга уткуштур күш-ажылчы чедиишкиннерни бараалгадыр дээш чарышты калбартыр дугайында эгелекчи саналын А. Д. Воронинниң бригадазы бир дугаарында деткээш, ону комплекстиг бригадалар аразынга калбартырын саналдаан. Бригаданың коллективи В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чылынга чедир онгу беш чылдың дөрткү чылының дөрт айларының планын күүседирин хүлээнген. Тодаргайлаарга, 1980 чылдың апрель 22-ге чедир 95 муң рубльдиң тудуг-монтаж ажылдарын кылыр. Москваның мурнакчы бүдүрүлге коллективтериниң кыйгырыын эдербишаан, А. Д. Воронинниң бригадазы, 1980 чылдың апрель 19-та В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнге алдар кылдыр коммунистиг субботникче бир демниг үнүп, ол хүн эң-не бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаар болгаш күш-ажылчы кодурлуушкунунуң шалыпчы темпизин кудулатпайн, онгу беш чылдың планын хуусаадан эрте, декабрь 25-те күүседир болгаш 300 муң рубльдиң тудуг-монтаж ажылдарын кылырын немелде хүлээлгеде шиитпирлээн. Оон-биле кады бригада коммунистиг күш-ажылдың коллективи деп хүндүлүг атты чедип алыр болгаш бригаданың керээлиг ажылдаар аргазы-биле 5 муң рубльдиң немелде камналгазын чедип алырын социалистиг хүлээлгеде база айыткан. А. Д. Воронинниң бригадазы республикада керээ ёзугаар ажылдап эгелээн бригадаларның бирээзи болбушаан, ол арганы нептередириниң эгелекчилериниң санында кирип турар. Чаа, депшилгелиг арганың ажылга ажыктыын, оон планныг даалгаларны болгаш социалистиг хүлээлгелерни күүседиринге улуг идиглиин бригаданың чедиишкинниг ажылы бадыткап турар.

С. КРАСНОПЕРОВ,
«Тыва тудуг» трестиң партком секретары.

КҮЖҮВҮС ЧЕТЧИР

Сөөлгү үеде империалистиг күрүнелер, чүнүң-даа мурнунда АКШ болгаш оон чазааның баштыңы Картер дээрзи бистиң чуртувуска удур хоралыг үүлгедиглерни кылып, хоп-нүгүлдү тарадып эгелээнин солуннардан номчуп, радио, телевидениеден дыңнап турар бис. Национал хосталга, хамаарышпас бот догуннаан күрүнезин тургузуп алыр дээш демисежип турар улустарны база катап кулданып алыр дээш оларның ындыг үүлгедиглерни кылып база боо-чепсекти эндере бүдүргеш, байып ап турарын бистер, совет кижилер эки билир бис.

Эш Л. И. Брежневтиң «Правда» солуннуң корреспондентизинге харысызы дайынзырак бөлүктерниң политиказының ужур-утказын долузу-биле сойгалаан болгаш оларның биске удур кылып турар нүгүлдээшкининге өлүмнүг согуушкунну таварыштырган.

Бистиң партиявыстың Төп Комитединиң Чиңгине секретарының ылаңгыя «Совет эрге-чагырга чаа-ла тургустунуп турган үеде империализм биске хынаашкын кылыр деп семээн, оон чүү болганын кым-даа билир. Кижи төрелгетенге таварышкан эң-не кадыг-дошкун дайынга фашистиг эжелекчилер бисти чылча шавар деп оралдашкан. Олар боттары аштырыышкынга таварышкан. Ол бүгүнү бөгүн база катап сактып алыры кончуг чугула деп чугаалааны кончуг-ла сеткил ханып номчудум. Чүге дээрге Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында Төрээн чуртувустуң хосталгазы дээш тулчуп чораан кижиге ол состер кончуг билдингир болгаш совет кижилерниң алыс мөзү-шынарын долу илередип турар.

Акы-дуңма совет улустуң күчү-шыдалы улуг. Биске хамаарыштыр кандыг-даа күрүне «хыналда» кылып шыдавас. Адаларының революсчу болгаш дайынчы чаагай чаңчылдарын салгаан бистиң амгы аныяктарывыс Төрээн чуртун кандыг-даа халдакчыдан камгалап ап шыдаар дээрзинге долу бүзүрелдиг бис.

А. АК-ООЛ,
эки турачы.

Кызыл районнуң «Х Улуг хурал» совхозунуң мурнакчы саанчызы Тамара Балчиевна Болдук 1979 чылдың социалистиг чарыжының тиилекчизи болган. Ол бодунга быжыглаан 18 инээниң бирээзинден-не 1850 кг. сүттү саап алган. Бо хүннерде ол бир инектен 9 кг сүттү саап ап турар.

ЧУРУКТА: дагдыныкчы саанчы Т. Б. Болдук (солагай талазында) комсомолчу саанчы К. Коңгар-биле.

А. БЕЛОГОРСКИЙНИҢ фотозу.

Соңгулда мурнунуң

масса-политиктиг ажылы

КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЧЕДИИШКИННЕР-БИЛЕ

СЭКП Тес-Хем райкому, партия эге организациялары партийжи организастыг болгаш политмассалыг бүгү ажылдарны соңгулдаларже болгаш В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл оюнче угландырып турар. Партия эге организацияларының секретарьларының, агитаторларның семинарларын эрттирип, соңгулдаларга белет[illegible]лашкан. Районнуң сес соңгулдаларны аңаа тодаргай чугаада участоктарында партия райкомунуң, райкүүскомнуң харысалгалыг ажылдакчыларын быжыглаан. Участок комиссияларының составында хөй-нити организацияларының болгаш күш-ажылчы коллективтерниң 52 төлээлерин киирген. Оларның иштинде ажылчыннар — 17, коммунистер — 20, херээженнер — 22, ужен хар иштинде аныяк кижилер — 20. Ол дээрге совет соңгулда системазының ханы демократчы хевирин база катап херечилеп турар.

Бо хүннерде 22 агитколлективтерде 9 кызыл-булуңнар, 8 агитпунктулар соңгулда мурнунуң агитас-массалыг ажылын чорудуп турар. Соңгукчулар ортузунга тайылбыр ажылын чорудары-биле 240 агитаторларны, 98 политинформаторларны, 22 лекторларны хаара туткан. Олар кандидаттарның ажыл-чорудулгазының дугайында, совет соңгулда системазының принциптериниң дугайын, Совет Конституцияның чоңга берген улуг эргелерин болгаш хүлээлгелерин, СЭКП ТК-ның ноябрь (1979 ч.) Пленумунуң материалдарын, аңаа эш Л. И. Брежневтиң чугаазында айыттынган сорулгаларны, «В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл оюнуң дугайында» СЭКП ТК-ның доктаалын болгаш оон-даа өске чугула документилерниң ужур-утказын кижи бүрүзүнге чедир тайылбырлаар дээш ажылды чорудуп турар. Ооң-биле чергелештир агитпунктуларны көскү агитация-биле дерип шимээринге, соңгукчулар даңзызын тургузарынга олар улуг дузаны чедирип турар.

«О. Шынаа», «Тес-Хем» совхозтарның парткомнары соңгулда мурнунуң масса-политиктиг ажылдарын багай эвес чорудуп турар. Партия организациялары агитпункт эргелекчилеринге дуржулгалыг коммунистерни быжыглаан. Олар боттарының ажыл планын пропаганда болгаш агитация килдизи-биле сүмележип тургускан. Агитпунктулар дерилгезиниң талазы-биле тускай тайылбыр-сүмени ажылдап кылгаш, партия организацияларынче чоруткулаан бис. Ында техниктиг херекселдерни, киноустановкаларны, магнитофоннарны, радиоприёмниктерни ажыглаарын сүмелээн. Соңгулдага хамаарышкан литература, журналдар, солуннардан аңгыда В. И. Ленинниң «Совет эрге-чагырга деп чүл?», «Күрүнени эргелеп башкарарынга массаны киириштирери», «Советтер ажылының дугайында» деп ажылдарын, эш Л. И. Брежневтиң Бауман соңгулда округунга соңгукчулар-биле ужуражылга үезинде чугаазын, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң ээлчег чок чедиги сессиязының материалдарын сүмелеп киирген.

Агитпунктуларда «Соңгулдадан соңгулдага чедир», «Ленинчи ёзу-биле ажылдаар, чурттаар, өөренир» дээш чижектиг темаларга стендилерни өңнүг чуруктар-биле каастап, районнуң ажыл-агыйы, культура тургузуушкунунуң чедиишкиннерин тускай схема, диаграммаларга чуруп көргүскен. Соңгулда мурнунуң агитас-массалыг ажылынга эки киржип турар агитаторлар, политинформаторлар районда эвээш эвес. Ындыгларга ныш ажыл-агыйында Д. Доржу, харылзаа белдиринде Л. Тумат, Сельхозтехника каттыжыышкынында М. Тирчин, «Чодураа» совхозтуң Хараал-Тей» сүт-бараан фермазында Ч. Баткар, «Тес-Хем» совхозта Д. Арапчор, «О. Шынаа» совхозта С. Маадыр-оол, Самагалдай ортумак школада Т. Ховалыг болгаш өскелерни-даа адап болур.

Амгы үеде районнуң партия, совет органнары соңгулдага белеткелди улам күштелдирип, ол чугула кампанияны бедик идей-политиктиг деңнелге эрттирип, онгу беш чылдың планныг онаалдаларын ажыр күүседир дээш социалистиг чарышты улам калбартып, күш-ажылчы чедиишкиннер-биле соңгулда хүнүн уткуурунче ажылчы чонну мобилизастап турар.

В. ДАНДАР,
СЭКП Тес-Хем райкомунуң пропаганда болгаш агитация килдизиниң эргелекчизи.

БҮДҮРҮЛГЕДЕН МЕДЭЭЛЕР

«Сельхозтехниканың» Күркомитединиң Кызылда районнар аразында каттыжыышкынның ажыл-ишчилери онгу беш чылдың доозукчу чылын күш-ажылчы чедиишкиннерлиг доозар база В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл оюнга чедир 1980 чылдың дөрт айларының планын бүрүнү-биле күүседир деп сорулганы боттарының мурнунда салган ажылдап турар.

Бо хүннерде каттыжыышкынның чолаачыларының аразында квартал планын хуусаа бетинде күүседир дээш чарыш калбарган. Оон мурнуку одуруунда бүдүрүлгениң хоочун чолаачыларының бирээзи Владимир Дмитриевич Романов чоруп турар. Ол январь айда бодунуң машиназы-биле Минусинск— Кызыл аразынга 131 тонна улус ажыл-агыйының чүъгүн сөөртүр тургаш, херек кырында 186 тонна чүъкту сөөрткеш, 381 литр кывар-чаар материалдарны камнап алган. Коллективтиң мурнакчызы ам февральдың планын база хуусаа бетинде күүседириниң кырында келген.

* * *

Ол-ла каттыжыышкынның слесары Петр Ондарович Байыр-оол К-700, К-701 деп маркалыг тракторларның капитал септелгезин кылырының талазы-биле бедик мергежилдиг мастерлерниң бирээзи. Ол хүн бүрүнүң планныг онаалдаларын 110—112 хуу күүседип турар.

П. Байыр-оол чүгле бүдүрүлгениң мурнакчызы эвес, а харын коллективте эң идепкейлиг чаартыкчыларның бирээзи. Эрткен чылын ооң киирген чаартыкчы саналы бүдүрүлгеге 600 рубльдиң арыг орулгазын берген. Бедик мергежилдиг слесарь бодунуң мергежилинге дыка хөй аныяктарны база өөреткен. Эрткен чылдың түңнели-биле коллективтиң слесарьлар аразында чарыжынга Петр Байыр-оол тиилекчи болуп үнгеш, «1979 чылда социалистиг чарыжының тиилекчизи» деп хөрек демдээниң эдилекчизи болган.

* * *

«Сельхозтехниканың» Күркомитединиң хандырылга баазазының ажылчыннарының ажылдарынга таарымчалыг байдалдарны тургузар дээш коллективтиң удуртукчулары, месткому улуг кичээнгейни ынаар угландырган. Ооң түңнелинде эрткен чылын чамдык аар, хол-биле кылыр берге ажылдарны механизастааның ачызында коллектив эрткен чылын чүък сайгарар планын ыракта ажыр күүсеткен.

И. ОЛДЫРЕВ.

Районнуң малчыннарын кыйгырган

Өвүр районнуң «Коммунизмче орук» совхозтуң Улаатай хойжу бригадазы 1979 ажыл-агый чылында планныг даалгаларын ажыр күүседип, район иштинде бедик көргүзүглерни чедип алган тиилекчи бригада деп санаттыргаш, СЭКП райкомунуң болгаш райкүүскомнуң бригадалар аразынга шилчиир Кызыл тугун болгаш ВЛКСМ райкомунуң комсомолчу бүдүрүлге коллективтериниң болгаш бригадаларының аразынга шилчиир Кызыл тугун акша шаңналдары-биле кады бүзүрелдии-биле чаалап алган.

Бригада 1979 чылда 100 хойга онаашт ыр 90 хураганны алыр социалистиг хүлээлгени алгаш, 92 хураганнарны камгалап ап, 4202 төрүүр хоюндан планда көрдүнгенинден 318 хураганны хойну алган. Ол ышкаш 70 тонна дүктү күрүнеге садар тургаш, ону 74 тонна кылдыр күүсеткен. Чайгы үеде 240 тонна мал чеми белеткеп алыр хүлээлгезин 250 тонна кылдыр күүседип, малдың янзы-бүрү чылдагааннардан өлүп хораар чоруун 99,3 хуу чедир кызырган.

Бригаданың кежигүннеринден 6 малчын 100 хойга онаашт ыр 97—110 чедир хураганны камгалап алган. М. Аржай-оол, К-Б. Кызыл-оол, В. Сундуй, Е. Кызыл-оол эң хөй хураганны алган.

Бо хүннерде бригаданың 16 кодаңында ниитизи-биле 5705 баш хой кыштап турар. 13 коданда төрүүр хой бар. Улаатай бригадазы кыштаглаашкынны организастыг эрттирер, малдың чаш төлүн чидириг чок камгалап алыр талазы-биле районнуң бүгү малчыннарынга кыйгырыгны үндүрүп, бедиткен социалистиг хүлээлгени алган.

Бригада онгу беш чылдың сөөлгү чылында 100 хойга онаашт ыр 95 хураганны камгалап алырын, бир хойдан-на 1 кг 800 грамм дүктү кыргып ап, күрүнеге 8 тонна дүктү садарын, малчын бүрүзү 10—15 тонна мал чемин белеткээрин болгаш 1980—1981 чылдың кыштаглаашкынынга белеткелди октябрь айның 1-ге чедир бүрүн доозарын хүлээнген.

— 1980 чылда алган социалистиг хүлээлгевисти ажыр күүседип болурунуң бүгү-ле аргалары бар. Бригадавыстың кежигүннери улавас болур соңгулдалар хүнүнге, В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл болур оюн төлептиг уткуур дээш бедик кодурлуушкун-биле ажылдап турар — деп бригадир К. Н. Моңгуш чоргаарал-биле чугаалап турар.

Бо хүннерде бригадада кыштаглаашкынның байдалы эки эртип турар. 2780 хой оолдаан болгаш ол хире хураган менди камгалаттынып алдынган.

Малчыннарның хандырылгазынче улуг кичээнгейни совхозтуң дирекциязы, бригаданың бригадири салып турар. Кодаңнарда дус, мал чеми чегчири-биле чедиртинген. 15 сакманчыны бригаданың малчыннарынга дузалажыры-биле чоруткан болгаш ам-даа немей үндүрерин совхозтуң дирекциязы, партком, комсомол комитеди планнап турар.

Э. МОНГУШ.

КОНТРОЛЬДУ КҮШТЕЛДИРГЕН

Мурнунда чылдарда «Мурнакчы» совхозтуң мал ажылынга чамдык харысалга чок ийи-чаңгыс доктаамал ажыл кылбас кижилер кире бээр таварылгалар тургулаан. Ооң түңнелинде ындыг кижилер ажылын каапкаш чоруй баар, азы кайы-хамаан чок малды садып самчыгдаар, чидирер чоруктардан өре-шире хөй турган. Ол үеде мал талазы-биле совхозка өре 40 муң рубль чедип турган.

Совхозтуң дирекциязы болгаш ында партком, кодээ Совет эрткен чылын маңаа контрольду күштелдирген болгаш малчыннарның, специалистерниң харысалгазын бедиткен. Ынчангаш мал ажылынга хөй өре эрткен чылын 18 муң чедир кызырылган. Совхозта мал талазы-биле өрелиг кижилерден оларны мал-биле төлеттирер хемчеглерни алган. Ылангыя эрткен чылдың төнчүзүнде 20 инекти, 35 хой, өшкү, 3 чылгы малды өрелиг кижилерден мал боду-биле төлеттирген.

Ынчалзажок сезоннуг ажылдар үезинде кадарчылар хереглеттиңе бээрге, ёзу барымдаалап, ол ажыл-биле таныш эвес кижилерге мал хүлээдир таварылга ам-даа бар. Ынчан база-ла ылаңгыя чаш мал хораар чоруктар бар. Совхозта ВЛКСМ комитеди мал ажылынче аныяктарны шилип чорударынче кичээнгейни күштелдирери чугула.

А. КАНЧЫЫР.

БЕДИК БҮЗҮРЕЛ-БИЛЕ

Соңгукчуларның Тыва АССР-ниң Дээди Совединге, чер-чер Советтеринге депутаттарга кандидаттар-биле ужуражылга хуралдары республикада үргүлчүлевишаан.

Каргының № 83 соңгулда округунуң соңгукчулары районнуң Культура бажыңынга чыглып келгеннер. Аңаа ук округтуң соңгукчулары Тыва АССР-ниң Дээди Совединге депутатка кандидат, СЭКП Мөңгүн-Тайга райкомунуң бирги секретары О. Н.-С. Шагдыр-оол, «Мөген-Бүрен» совхозтуң хойжузу, Тыва АССР-ниң Дээди Совединге депутатка кандидат И. Ч. Иргит олар-биле ужурашкан.

Депутаттарга кандидаттарның бүзүреттирген кижилери оларның намдары, ажыл-ижи-биле чыылганнарны таныштырган.

Ужуражылга хуралга санал берген соңгукчулар — районнуң уруглар эмчизи З. Ч. Доңгак, районнуң садыг килдизиниң эргелекчизи М. С. Салчак болгаш өске-даа соңгукчулар депутаттарның кандидаттарынга чагыгларны берген.

Апрель 19 — Коммунистиг субботник хүнү

Ажылын тодараткан

В. И. Ленин аттыг «Тыва даг-дүгү» комбинаттың арыглал фабриказының интернационалчы найыралдыг коллективи улуг баштыңчының төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл болур оюн күш-ажылчы чедиишкиннерлиг уткуур сорулганы боттарының мурнунда салган ажылдап турар.

Арыглал фабриказының ажыл-ишчилери Москваның мурнакчы бүдүрүлгелериниң эгелээшкинин бир үн-биле деткип, апрельдиң 19-та болур субботникке кылыр ажылдарын тодаргайлап, ол талазы-биле коммунистиг субботник эрттирериниң штавын база тургускан.

Даг-дүкчүлер коллективинден субботник хүнүнде 1150 кижи аңаа киржип, 20 тонна сорттуг даг-дүгүн арыглаар. Апрель 19-ка чедир 1000 тонна даг рудазын үүрмектээр, 200 тонна сорттуг даг-дүгүн чүдүрүп чорудар.

Субботник хүнүнде техниктиг 20 дериг-херекселдерни немей септеп кылыр. Арыглал фабриказының девискээринге 300 ажыг янзы-бүрү ыяштарны тарып олуртур. Ынчангаш олар субботник хүнүнде ажылдаан акшазындан 4.400 рубльди беш чыл фондузунче шилчидерин шиитпирлээн.

Х. МОНГУШ.

Дузалааннар

Бай-Тайганың Шуй ортумак школазының башкылар коллективи «Мурнакчы» совхозтуң сүт-бараан фермазынга шефтеп чораан. Башкы Ш. Хертектиң удуртулгазы-биле ук коллектив чаш бызаалар кажаазының одээн коптарып берген. Ол дузалал ажылга хоочун башкылар Т. Доңгак, Т. Хертек, Ш. Хертек олар идепкейлиг киришкеннер. Башкыларның дузазынга ферманың ажыл ишчилери четтиргенин илереткеннер.

Башкылар коллективи субботник хүнүнде сүт-бараан фермазынга дузалажырын аазаан.

С. ДЕСПИЛЕН,
башкы.

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

ПАРОВОЗТАР ОРНУНГА

ВАРШАВА. Малашевичениң демир-орук белдиринге чап-чаа дозулап каан тепловоз чедип келген. Ону ПУР-га совет машина тудукчулары кылып берген. Ол чаа тепловоз бо станцияга ажылдап турган эң сөөлгү паровозту солаан. Польшаның бо демир-орук магистралынга ажылдап турган эрги паровозтар ындыг янзылыг бүрүнү-биле солуттунган.

Польша Улус Республиканың бүгү демир-оруктарынга пассажирлер олурткан болгаш чүък чүдүрген поездилерни ам тепловозтар сөөртүп эгелээн.

* * *

ССРЭ-НИҢ ЧАГЫЫ

ПРАГА. Праганың «Ческе Лоденице» деп судно тудуушкунунуң каттыжыышкыны бо чылын Совет Эвилелинге суг кужу-биле чер казар 14 снарядтарны болгаш насос станцияларын кылып бээр деп керээни чарган. Сибирьниң хемнеринге ажылдаар снарядтарның ажылчыннар ажылдап, чурттаар өрээлдерин эки чылыглаарын, а Ортаа Азияның хөвең тараан шөлдерин кургадыр насостарга вентиляторларны болгаш кондиционерлерни тургузарын баш удур көрген.

«Ческе Лоденице» каттыжыышкынның Совет Эвилелинге кылып берип турар дериг-херекселдери үрелинчел эвес, быжыг боор турарын совет хемчилер мактап чугаалажып турар.

* * *

КУБАНЫҢ УЛУГ ТУДУУ

ГАВАНА. Гавана биле Сантьяго-де-Куба хоорайның аразында демир-орук оруунуң эдеришкинин Кубаның улуг тудуу деп санап турар. Ол ажылды бо чылын бүрүн доозарын планда көрген. Эде дериишкин доострурга чурттуң чеең талакы районнары-биле транспорт харылзаазы экижиир.

Бо хүннерге чедир 550 километр хемчээлдиг орук эде кылдынган. Септелге болгаш эде деришкин ажылын оруктуң ийи талазындан уткуштур кылып турар.

* * *

МУРНАКЧЫ ДУРЖУЛГА

СОФИЯ. Димитров хоорайның машина тудуушкун заводунда мурнакчы дуржулганы өөрениринң болгаш нептередириниң школазы ажылдап турар. Ында 400 хире чаартыкчылар болгаш бүдүрүлге мурнакчылары боттарының арга-дуржулгазын ниитилештирип түңнээш, өскелерге дамчылып берип турар. Ындыг ажылдың ачызында завод чыл планнарын доктаамал ажыр күүседир аргалыг апарган.

Мурнакчыларның дуржулгазын чурттуң 20 ажыг улуг бүдүрүлге коллективтери эдерген.

(СЭТА-ның корр.)

ЛЕНИНЧИ ЕЗУ-БИЛЕ ШАЛЫПЧЫ АЖЫЛДААР!

Тыва АССР-ниң ажылчы чоннарының 1980 чылда социалистиг ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРИ

Тыва АССР-ниң ажылчы чоннары, бүгү совет улус-биле бир демей, партияның XXV съездизиниң, СЭКП ТК-ның Пленумнарының төөгүлүг шиитпирлерин, оңгу беш чылдың планнарын боттандырып чорударының политиктиг болгаш күш-ажылчы бедик көдүрлүүшкүнүнүң байдалында ажылдап турарлар.

СЭКП ТК-ның ноябрь (1979 ч.) Пленумунуң шиитпирлерин, СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Л. И. Брежневтиң ол Пленумга кылганы чугаазында айтыышкыннарны болгаш түннелдерни, СЭКП ТК-ның «Владимир Ильич Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чылының дугайында» доктаалын, СЭКП обкомунуң III пленумунуң шиитпирлерин удуртулга болдургаш, үлетпүрнүң, көдээ ажыл-агыйның, тудугнуң, транспорттуң болгаш улус ажыл-агыйының өске-даа адырларының ажылдакчылары беш чылдың доостур чылының болгаш бүгү беш чылдың планнарын доллур болгаш ажыр күүседир дээш социалистиг чарышты калбартпышаан, 1980 чылга дараазында социалистиг хүлээлгелерни ап тур.

Үлетпүр талазы-биле

Бүдүрүлге күчүлерин улам долузу-биле шиңгээдип, иштики курлавырларны ажыглап, бүдүрүлгени техника талазы-биле эде дериириниң хемчеглерин боттандырып, мурнакчы дуржулганы ажыглаарының, күш-ажылды база эргелеп башкарылганы сайзыраңгайжыдарының күсели-биле бүдүрүлгениң ажыктыын болгаш ажылдың шынарын улам бедидерин хандырар. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидериниң талазы-биле планныг даалганы ажыр күүседир болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедиткениниң күсели-биле бүдүрүлге хемчээлиниң 50 хуудан эвээш эвес немелде өзүлдезин хандырар.

Продукцияны сайгарарының хемчээлиниң болгаш кылыгларның хевирлериниң хөй кезиин бүдүрүп үндүрер талазы-биле 1980 чылдың күрүне планын бо чылдың декабрь 30-ге чедир күүседир. Пландан ажыр 550 муң рубльдиң үлетпүр продукциязын кылып үндүргеш, сайгарар; 10 муң тонна хөмүр-дашты казар, 600 муң киловатт-шак электри энергиязын, 3,8 муң гигакалорий чылыг энергиязын, 250 муң кезек тудуг туйбузун, 500 тонна сорттуг даг-дүгүн, 515 кубометр эптээр демир-бетонну, 5 муң кубометр дилиг материалдарын, 100 тонна далганны, 400 тонна комбикормну, 40 тонна хлеб-булка кылыгларын бүдүрүп үндүрер.

Үлетпүр продукциязының бот-үнезин чиигедиринден пландан ажыр 300 муң рубльдиң арыг орулгазын алыр. Кол бүдүрүлге фондуларын ажыглаарын экижидер, фонд эгидилгезин 1979 чылдың деңнелинге удур 4,8 хуу улгаттырар.

Эртем-техниктиг депшилгениң чедиишкиннерин, мурнакчы технологияны бүдүрүлгеге калбаа-биле ажыглаар. Бедик бүдүрүкчүлүг 85 санныг чаа станоктарны болгаш машиналарны тургускаш, ажылдадып эгелээр. Чаа техниканы, чаартыкчы саналдарны ажыглап тургаш, чылда 600 муң рубльдиң экономиктиг ажыын алыр.

Бүдүрүп үндүрүп турар продукцияның шынарын улам бедидери-биле хемчеглерниң комплексин боттандырып чорудар. Шынарның дээди категориязының продукциязын бүдүрүп үндүрериниң хемчээлин улгаттырар, күрүнениң Шынар демдээнге аттестаттаары-биле 9 кылыгларны киирер, бирги категория-биле аттестаттаан продукцияның хемчээлин 30 хуу чедирер. Продукцияның болгаш кылыгларның 27 чаа хевирлерин, оон иштинде чоннуң калбак хереглелиниң 13 чаа хевирлериниң барааннарын бүдүрерин чедип алыр.

Камналганың чурумун күштелдирип, материалдыг болгаш одалга-энергетика курлавырын чөптүг болгаш хумагалалдыг чарыгдаарынга үндезилээш, 5,6 млн. киловатт-шак электри энергиязын, 1000 гигакалорий чылыг энергиязын, 1370 тонна чижеглеп алган оттулар чүүлдү, 86 тонна кара металлды, 1500 кубометр дилиг материалдарын камнап алыр.

Массалыг профессияның 1450 ажылчыннарын белеткээр, 1725 кижиниң мергежилин бедидер болгаш холушкак мергежилдерге өөредир. Күш-ажылдың, бүдүрүлгениң сагылга-чурумун быжыглап тургаш, бир ажылчынга онааштыр ажыл шагының чидириин 1979 чылдыынга деңнээрге, 10 хуу кызырар.

Геология-шинчилел ажылдарының ажыктыын бедидер. 4200 дөрбелчин километр шөлге шинчилел-тырттырылга ажылдарын бедик шынарлыг кылып чорудар. Ак-Сугнуң казар байлактарлыг чериниң курлавырларын немештир тыварының планын күүседир. Тудуг материалдары-биле байлак бир черни болгаш рудалыг эвес чиг-эт-биле байлак бир черни үлетпүрге ажыглаары-биле дамчыдып бээр. Хову-Аксының казар байлактыг чериниң соңгу участоктуң перспективтиг үнелээриниң ажылын доозар. Кызылдың чер иштиниң суун ылк шинчилеп көөрүн доозар, республиканың совхозтарынга өрүмнеп кылган 4 кудукту кылып бээр.

Көдээ ажыл-агый талазы-биле

Бүдүрүлгени улам ыңай интенсификастаарынга, специализастаарынга болгаш концентрастаарынга, черни, кол-кол бүдүрүлге фондуларын, капитал салыышкынын чөптүг ажыглаарынга, эртемниң чедиишкиннерин болгаш мурнакчы дуржулганы калбаа-биле нептередиринге үндезилээш, көдээ ажыл-агыйның улам-на хөгжүүрүн хандырар.

Республиканың совхозтарынга тараа культураларының бир гектардан 10,7 центнерден эвээш эвес, картофельдиң—93, ногааларның—128, силос культураларының—145 центнерден эвээш эвес дүжүдүн өстүрер. Суггаттыг черлерниң бир гектарындан 14 центнерден эвээш эвес тарааны, 100 центнер картофельди, 20 центнер хөй чылдыг сиген дүжүдүн алыр.

Хөрзүнге 272 муң тонна органиктиг болгаш 30 муң тонна минералдыг чемишчидилгелерни, оон иштинде 150 муң гектарга үрезиннер-биле кады 7,5 муң тонна минералдыг чемишчидилгелерни төгер. Шириин аңдарбас аңдазыннар-биле 270 муң гектар черни, азы тарылга шөлүнүң 54 ажыг хуузун чарар, чазын чажар бүгү шөлдүң 62 хуузун, тоңаргайлаарга, 236 муң гектарны хөрзүннүң үрелир чоруун болдурбас селка-биле чаштырар. 46 муң гектар тарылга болгаш сиген кезер шөлге часкы ол-шык сиңирер суггатты болгаш баштайгы өзүүшкүн суггарылгазын — 40 муң гектарга кылыр.

Республиканың совхозтарынга тараа бүдүрерин 263 муң тонна, картофельди—18,5 муң тонна, ногааларны—9,2 муң тонна чедирер. Ниитилел секторунга 23,1 муң тонна эътти, 34,4 муң тонна сүттү, 2250 тонна дүктү (физиктиг деңзи-биле), 16 млн. кезек чуурганы бүдүрүп үндүрер.

Күрүнеге 60 муң тонна тарааны, 25,2 муң тонна эътти, 27,5 муң тонна сүттү, 2900 тонна дүктү болгаш 13 млн. кезек чуурганы садар; доктааттынган пландан дес-дараалаштыр: тараа—9 муң тонна, эът—200 тонна, сүт—500 тонна, дүк—50 тонна болгаш чуурга —3 млн. кезек хөй боор турар. Мыйыстыг бода малдың (сарлык чокка) 95 хуузун болгаш хойларның база өшкүлерниң 90 хуузун эң семис болгаш ортумак күш-деңгелдиг кылдыр садар. Сүттүң 90 хуузун бирги болгаш ийиги сорттар-биле сайгарар.

Мыйыстыг бода малдың эът комбинадынга дужаар ортумак деңзизи 370 кг-га, хойларның болгаш өшкүлерниң—45, хаваннарның — 100 килограммга чедирер.

Ниитиниң мал ажылынга 227 муң тонна сигенни, 48 муң тонна сенажты, 395 муң тонна силосту болгаш 6,5 муң тонна витаминниг сиген далганын белеткээр.

Бүгү-ле совхозтарга малдың баш санын камгалап алырын хандырары, малдың чудап өлүр, самыгдаттынар фактыларын болгаш малдың чидириинин өске-даа чылдагааннарын үндезини-биле узуткаар дээш демиселди калбартып чорудар.

1979 чылдың деңнелинге удур мыйыстыг бода малдың баш санын 5,8 хуу, оон иштинде инектерниң—7,9, хойларның болгаш өшкүлерниң — 5,7, хаваннарның — 56,5, чылгы малдың—8 хуу болгаш чедишкен куштарның—23,5 хуу өстүрер.

Төрүүр 100 малдан ортумаа-биле 80-ден эвээш эвес бызааны, 90 анай-хураганны, 70 кулунну, төрүүр 100 хавандан-на — 1200 хаван оолдарын алыр. Азыралда инектиң санындан-на 1700 кг сүттү саар, хойдан-на 2,3 кг дүктү кыргып алыр, төрүүр дагаа санындан-на 180 чуурганы алыр. Мал кыштаглаашкынын организастыг эрттирериниң бүгү хемчеглерин алыр.

2240 механизаторну белеткээр, оон иштинде көдээ профессионал-техниктиг училищелерге 780, совхозтарда курстарга — 980 трактористерни болгаш комбайнерлерни, частадырар суггарылга машиналарының болгаш херекселдерниң 480 машинистерин белеткээр. 1200 суггарыкчыларны белеткээр. Мергежил бедидериниң курстарынга 1170 механизаторларны белеткээр.

Бо чылдың апрель 1-ге чедир чазын чажар тараа культураларының бүгү үрезиннерин чажарының бедик кондициязынга чедирер.

Ол үеге чедир часкы тарылгага ажылдаар тракторларның, автомашиналарның, бүгү-ле чаштырылга болгаш хөрзүн болбаазырадыр техниканың септээрин доозар. Бо чылдың май айының 1-ге чедир тараа ажаап алыр бүгү комбайннарны септеп доозар.

Специализастаттынган техниктиг хандырылганы, септелгениң депшилгелиг технологиязын ажыглап, улуг күштүг тракторларның ийи ээлчегге ажылдаарын хандырып тургаш, машина-трактор парыгының чылда ортумаа-биле кылыр ажылын 3 хуу улгаттырар.

Мал ажылынга бүдүрүлге чорудулгаларын комплекстиг механизастааның деңнелин: мыйыстыг бода малдың фермаларынга—32 хуу чедир, хаван фермаларынга—53 болгаш куш азыраар фермаларга — 82 хуу чедирер.

Көдээ ажыл-агыйга күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн 3 хуу бедидер. Электри энергиязын 5 хуу, кывар-чаар материалдарны— 3 хуу камнап алыр, артык кезектерни чарыгдаарын доктааттынган норма-чижектерге удур 2 хуу, оттулар чүүлдү—3 хуу, тудуг материалдарын — 0,5 хуу чедир кызырар.

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидип, продукцияның бот-үнезин кудуладып, ажыл-агыйжы эвес чорукка удур демиселди күштелдирип, камналга чурумун сагып, бот-орулга-чарылганы шиңгээдип, күш-ажылчы, материалдыг болгаш сан-хөө курлавырларын ажыглаарынга корум-чурумну тургузуп, өске-даа организас-ажыл-агый хемчеглерин боттандырып тургаш, совхозтарның экономиказын быжыглаарын, оларның планнаттынган карылгаларын 10 хуудан эвээш эвес кудуладырын хандырар.

Мелиорацияның болгаш суг ажыл-агыйының министерствозунуң, «Тыва суг тудуг» трестиниң организацияларының коллективтери 1,4 муң гектар шөлдүг суггаттыг чаа черлерни ажыглалга киирер, 3,6 муң гектар шөлде эрги суггарылга системаларын чаартыр, 85 муң гектар суг чок одар-белчиир черлерни суглуг болдурар, 50 муң гектар шөлде мурнунда суглуг болдурган одар-белчиир черлерге немелде ажылдарны кылыр, суггарылга системаларынга 990 муң рубль түңнүг септелге ажылдарын чорудар.

«Сельхозтехниканың» Күркомитединиң бүдүрүлгелериниң коллективтери республиканың совхозтарынга 60 эдикчи-мастерлерни белеткеп бээр. 1000 тракторларның, оларның иштинде К-700 болгаш К-701 хевириниң 250 тракторларының, тараа ажаап алыр 250 болгаш силос ажаар 100 комбайннарның, суг чаашкынналдырар 90 машиналарның болгаш херекселдерниң, 70 одалга-заправка колонкаларының, 500 автомобильдерниң, 280 саалда, 40 соодулга установкаларының, витаминниг сиген далганын белеткээр 51 агрегаттарның, совхозтарда мал чемнери кылыр 61 цехтерниң техниктиг хайгааралын хандырар. АВМ-ниң 7 агрегаттарын, кургаг холумактыг мал чемнерин белеткеп алыр 3 установкаларны, бир тараа арыглап, кургадыр пунктуну эптеп тургускаш, ажыглалга киирер болгаш хову ажылдарының үезинде техниканың үзүк-соксаал чокка ажылдаарын хандырар белдирлерниң база агрегаттарның эргежок чугула фондузун тургузар.

Тараа продуктулар эргелелиниң бүдүрүлгелериниң коллективтери 1980 чылдың дүжүдүнүң тараазын хүлээп алырынга болгаш кадагалаарынга материал-техниктиг базаны шынарлыг белеткээрин хандырар, республиканың совхозтарынга 37 муң тонна комбикормнарны болбаазырадып кылыр.

Ыяш ажыл-агыйының ажылдакчылары тараа шөлү камгалаар ыяштарны 2100 гектарга олуртур, республиканың хоорайларын, районнар төптерин болгаш суурларын ногаанчыдарынга 100 муң кезек санныг олуртулга материалдарын өстүрер, 1200 тонна сигенни белеткээр болгаш 200 тонна витаминниг будук далганын тырттырар.

Аңныыр-тывыш ажыл-агыйының коллективтери күрүнеге өлүк дужаарының болгаш эм кылыр үнүштер чыырының планын хуусаадан эрте, бо чылдың декабрь 20-ге чедир күүседир, пландан ажыр 6 муң рубльдиң аң-өлүүн болгаш эм үнүштерни — 80 муң рубльге боттандырар.

Тудуг талазы-биле

Ажыглалга киирер тудугларга материалдыг болгаш күш-ажыл курлавырларын мөөңнеп, күш-ажылды организастаарын сайзыраңгайжыдып, тудуг бүдүрүлгезинге мурнакчы аргаларны ажыглап, тудугларның материал-техниктиг хандырылгазын экижидип тургаш, доостунмаан тудугларның хемчээлин 1979 чылдың деңнелинге удур 10 хуу кызырар, 1980 чылдың планында көрдүнген бүгү-ле тудугларны болгаш күчүлерни ажыглалга киирерин хандырар. Тудугга күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн доктааттынган планга удур 0,5 хуу бедидер. Иштики курлавырларны улам-на долузу-биле ажыглап тургаш, тудуг-монтаж ажылдарының планын бо чылдың декабрь 30-ге чедир күүседир, тудугларның 80-ден эвээш эвес хуузун «эки» болгаш «тергиин эки» деп демдек-биле дужаар. Ажыглалга хуусаазындан эрте киирер черлер: Чаа Чаа-Хөл суурда школа комплекизи, «Тыва көдээ тудуг» трестиниң өөредилге-бүдүрүлге корпузу, Чаа Шагаан-Арыг хоорайда район котельназының бирги ээлчээ болгаш арыглал тудуглары, Кызыл хоорайда автовокзал, Кызыл ЦЭС-тиңде шакта-ла 70 тонна бус бээр бүдүрүкчүлүг № 10 котёл агрегады. Ниити шөлү 142 муң дөрбелчин метр ажыг чуртталга бажыңнарын, школа назыны четпээн уругларга —906 олуттуг албан черлерин, 210 орунну эмнелгелерни, 1590 олуттуг клубтарны, 3808 олуттуг ниити билиг школаларын өөредилге чылын эгелээринге чедир, 52 километр дурттуг автоорукту, ниити узуну 666 километр электри дамчыдылга шугумун чогуур хуусааларында ажыглалга киирерин хандырар.

Камналганың чурумун быжыглаары болгаш хумагалалдыг болуру дээш шимчээшкинни калбартып, материалдыг, чиг-эт болгаш одалга-энергетиктиг курлавырларны чөптүг ажыглап тургаш, тудуг-монтаж ажылдарының бот-үнезин планга удур 0,1 хуу кудуладыр, 130 тонна металлды, 490 тонна цементини, 1000 кубометр дилиг материалдарын болгаш 360 муң квт. шак электри энергиязын камнап алыр.

Кылганын барымдаалап төлээр ажылчыннарның 65-тен эвээш эвес хуузун күш-ажылдың аккорд-шаңнал төлевириниң системазынче киирерин чедип алыр, тудуг-монтаж ажылдарының хемчээлиниң 35 ажыг хуузун бригада керээзиниң аргазы-биле күүседир. Тудуг профессияларынга 3300 кижини өөредир болгаш 2800-тен эвээш эвес кижиниң мергежилин бедидер. Бүдүрүлгени болгаш күш-ажылды организастаарын, кылдынып турар тудугларның инженерлиг белеткелин экижидип, ажылчыннарның ажылдаар болгаш чурттаарынга таарымчалыг байдалдарны тургузарының, күш-ажылдың сагылга-чурумун быжыглаарының күсели-биле ажыл шагының чидириин 15 хуу кызырар.

Чер ажылдарында механизастаашкынның деңнелин 96 хуу, штукатура ажылдарынга — 85, маляр ажылдарынга—80 хуу чедир, бажыңнарның болгаш тудугларның эптээр ажылдарын—43 хуу чедир бедидер.

Чаа техниканы болгаш чаартыкчы саналдарны ажыглаарындан чылда 490 муң рубль түңнүг камналганы чедип алыр.

Транспорт болгаш харылзаа талазы-биле

Транспорт херекселдериниң ажыктыын улгаттырарының болгаш улам долузу-биле ажыглаарының, оларның анаа турарын, таарымча чок сөөртүлгелерни кызырып тургаш, транспорттуң бүгү-ле бүдүрүлге черлери күрүне планын хуусаадан эрте күүседир.

Ниити ажыглалдың автомобиль транспортунуң бүдүрүлгелери чүъктер болгаш пассажирлер сөөртүрүнүң чыл планын хуусаадан эрте, бо чылдың декабрь 30-ге чедир күүседир. Пландан ажыр 20 муң тонна чүъкту, 114 муң пассажирлерни сөөртүр. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн планга удур 0,5 хуу бедидер, чүък сөөртүлгезиниң бот-үнезин 0,3 хуу, пассажирлер аргыштырылгазының—0,2 хуу кудуладыр. Пландан ажыр 31,7 муң рубльдиң арыг орулгазын алыр. Автобустар шимчээшкининиң доктаамал чоруун 95 хуу чедир хандырар. Чүък автомобильдериниң, автобустарның болгаш таксомоторларның техниктиг белениниң коэффициентизин планга удур 1,2 хуу чедир бедидер, а оларның орукка ажылдаарының хуусаазының коэффициентизин бир хуу узадыр, хааржактарга, тускай сава-саңгаларга чүък сөөртүрүнүң хемчээлин 8 хуу улгаттырар. Чаа техника болгаш мурнакчы технология талазы-биле 104 хемчеглерни боттандырып чорудар, оон күсели-биле 96 муң рубльдиң экономиктиг ажыын алыр.

Хем транспорту-биле сөөртүлгелер планын октябрь 7-ге чедир күүседир, планга немештир улус ажыл-агыйының 1200 тонна чүъктерин сөөртүр. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн планга удур 0,2 хуу бедидер болгаш сөөртүлгелерниң планда көрдүнген бот-үнезин 0,5 хуу чиигедир. Судноларны эжиндириишкинге хуусаадан 5 хонук эрте белеткээр. Агаар транспорту-биле пассажирлер чедирериниң планын бо чылдың декабрь 25-ке чедир күүседир, 2 муң пассажирлерни немештир сөөртүр. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн планга удур 3 хуу бедидер болгаш ужар чүүл-биле сөөртүлгениң планныг бот-үнезин бир хуу чиигедир. Ужудуушкуннарның доктаамал чоруун нормативтен 1,5 хуу бедидерин хандырар.

Харылзааның бүгү хевирлериниң талазы-биле орулгалар алырының чыл планын бо чылдың декабрь 30-ге чедир күүседир болгаш пландан ажыр чоңга 16 муң рубльдиң ачы-дузазын чедирер. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң талазы-биле планны 0,5 хуу ажыр күүседир. Бо чылдың декабрь 1-ге чедир хоорайның телефон станциязынга 400 болгаш көдээ черлерге 120 номерлерни немей тургузар. Республиканың чурттакчылыг беш черлеринге телевидение дамчыдылгазының системазының аппаратуразын тургузар.

Транспорттуң болгаш харылзааның бүдүрүлге черлеринге технологияны сайзыраңгайжыдарының, одалга-энергетика курлавырларын чөп ажыглаарының, оларны чарыгдаарының ниити норма-чижектерин кызырарының күсели-биле 270 муң квт. шак электри энергиязын, 810 кезек автомобиль дугуйларын, 600 тонна бензинни болгаш дизель одаар чүүлүн, 36 муң рубльдиң артык кезектерин болгаш материалдарын доктааткан даалгалардан арттыр камнап алыр. Экономиктиг ажыктыы 88 муң рубльдиң 260 чаартыкчы саналдарын бүдүрүлгеге ажыглалга киирер. Массалыг профессияның 900 ажылдакчыларын белеткээр, 400 кижиниң мергежилин бедидер.

Садыг болгаш ниитиниң чемненилгезиниң талазы-биле

Садыгның болгаш ниитиниң чемненилге черлериниң ажылдакчылары барааннарга болгаш ачы-дуза чедиринге чоннуң негелде-хереглелин улам доллур хандырарын чедип алыр, хандырылганың культуразын дыка бедидер. Күрүне болгаш кооператив өнчү-херенгилериниң бүрүн кадагалалы дээш шыңгыы демиселди чорудар.

Үүрмектеп садар бараан саарылгазының күрүне планын бо чылдың декабрь 30-ге чедир күүседир, чоңга пландан ажыр 1,3 млн. рубльдиң бараанын садар. Чоннуң негелде-хереглелин долузу-биле хандырар төлээде, 1,5 млн. рубльдиң немелде бараан курлавырларын дилеп тывар. Камналганың корум-чурумун быжыглаарының, материалдыг болгаш күш-ажылчы курлавырларны чөптүг ажыглаарының күсели-биле саарылганың чарыгдалын эвээжедирин чедип алыр, пландан ажыр 90 муң рубльдиң арыг орулгазын алыр. 30 муң квт. шак электри энергиязын, 350 тонна хөмүр-дашты, 5 тонна кывар-чаар материалдарны камнап алыр. Ниитиниң чемненилгезиниң бүгү саарылгазынга бодунуң кылып үндүрер продукциязының ниити хемчээлин кооперация садынга 70 хуу болгаш күрүне садынга—77 хуу чедирер.

300 санныг садыг-технологтуг дериг-херекселдерни болгаш механизмнерни ажыглалга киирер. Күрүне садынга бараан саарылгазының 58 хуузун болгаш кооперация садынга—45 хуузун барааннарны кижилерниң боттары шилип алыр аргазы-биле сайгарып садар. Чаа тудугларны кылыр болгаш ажылдап турар бүдүрүлге черлерин чаартырының аргазы-биле 1300 дөрбелчин метр садыг шөлүн, 20 муң дөрбелчин метр шөлдүг ниити бараан складтарын, 500 олуттуг столоваяларны ажыглалга киирер. Белеткел саарылгазының чыл планын бо чылдың декабрь 25-ке чедир күүседир, пландан ажыр 200 муң рубльдиң көдээ ажыл-агый продуктуларын болгаш чиг-эдин садып алыр. Дузалал ажыл-агыйларга кол деңнези-биле 150 тонна эътти бүдүрер. Массалыг профессияның 605 ажылдакчызын белеткээр, 350 кижиниң мергежилин бедидер.

Чоннуң амыдырал хандырылгазының болгаш чуртталга-коммунал ажыл-агыйының талазы-биле

Чоннуң амыдырал хандырылгазының планын бо чылдың декабрь 30-ге чедир күүседир болгаш пландан ажыр 15 муң рубльдиң ачы-дузазын чоңга көргүзер. Чоннуң кижи бүрүзүнге онааштыр ачы-дуза чедирериниң хемчээлиниң деңнелин 1979 чылга деңнээрге, 1 рубль 50 көпеекке өстүрер. Ачы-дуза чедирериниң 15 чаа хевирлерин чоңга бараалгадып эгелээр, 27 кезек чаа дериг-херекселдерни тургузар. Чагыг хүлээп алырының комплекстиг пунктуларын көдээ черлерге 9-ту болгаш хоорайларга 5-ти немей ажыдар.

Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн планда көрдүнгенинден 2 хуу бедидер, ачы-дуза чедирериниң бот-үнезин планга удур 1 хуу кызырар. Чаартыкчы саналдарны ажыглап, күш-ажылды эртемге үндезилеп организастаарының хемчеглерин боттандырып чорударындан 50 муң рубльдиң экономиктиг ажыын алыр. 7,5 муң рубльдиң одалга-энергетика курлавырларын, 5 муң рубльдиң чиг-эдин болгаш материалдарын камнап алыр.

Коммунал ачы-дуза чедирериниң кол хевирлериниң талазы-биле чыл планын бо чылдың декабрь 25-ке чедир күүседир. Пландан ажыр 42 муң рубльдиң коммунал ачы-дуза сайгарылгазын чедип алыр. Пландан ажыр 42,5 муң рубльдиң арыг орулгазын алыр. 7,3 муң рубльдиң чиг-эдин болгаш материалдарын, 730 муң киловатт-шак электри энергиязын, 780 гигакалорий чылыг энергиязын, чижеглеп алган тонна оттулар чүүлдү камнап алыр. Чаа техниканы, мурнакчы технологияны болгаш чаартыкчы саналдарны ажыглаарындан 42,6 муң рубльдиң экономиктиг ажыын алыр. Хоорайларга болгаш чурттакчылыг черлерге 50 муң дөрбелчин метр оруктарны тудар, 27,9 муң дөрбелчин метр оруктарны септээр.

Амыдырал хандырылгазының болгаш коммунал ажыл-агыйның бүдүрүлгелеринге, организацияларынга массалыг профессияның 330 ажылчыннарын белеткээр, 330 кижиниң мергежилин бедидер.

Көдээге шеф дузаламчызы

Үлетпүрнүң, тудугнуң, транспорттуң, амыдырал болгаш садыг хандырылгазының, коммунал ажыл-агыйның, улус ажыл-агыйының өске-даа адырларының ажылдакчылары мал чемнерин белеткээринге, тараа культураларын, картофельди болгаш ногааларны ажаап алырынга идепкейлиг киржир, көдээ ажыл-агый техниказын септээринге, тудугга, көдээ черлерге объектилерни кылырынга, өске-даа сорулгаларны күүседиринге шеф дузаламчызын көргүзер.

Тыва АССР-ниң ажылчы чоннары партияның XXV съездизиниң, СЭКП ТК-ның Пленумнарының шиитпирлерин чедиишкиннерлиг боттандырарынче, 1980 чылдың база оңгу беш чылдың планныг онаалдаларын, социалистиг хүлээлгелерин доллур болгаш ажыр күүседиринче бүгү күжүн угландырар болгаш Владимир Ильич Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл болур оюн төлептиг-биле уткуур.

Хакас автономнуг областың ажылчы чоннары-биле социалистиг чарышты уламчылаар.

Социалистиг хүлээлгелерни ажылчы чоннар коллективтеринге, министерстволарның, ведомстволарның, хоорайларның болгаш районнарның партия-ажыл-агый активтериниң хуралдарынга чугаалажып көргеш, хүлээп алган болгаш республиканың партия-ажыл-агый активиниң 1980 чылдың февраль 2-де болган хуралынга чүүлдүг деп көрген.

«Тыва кобальт» комбинат оңгу беш чылдың сөөлгү чылын чедиишкинниг эгелээн. Комбинатта ленинчи ёзу-биле шалыпчы ажылдаар дээш шимчээшкин калбарган. 1980 чылдың баштайгы айында коллектив 340 муң рубльдиң продукциязын сайгарар тургаш, ону херек кырында 352 муң рубль чедирип, планны 103,5 хуу күүсеткен. Ниити продукция бүдүрериниң планы база-ла ажыр күүсеттинген.

Комбинаттың бүгү цехтериниң, участоктарының аразында В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чылынга төлептиг ужуражыр дээш чарыш калбарган.

ЧУРУКТА: «Тыва кобальт» комбинаттың гидрометаллургия цеги.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотозу.

МАЛЧЫННЫҢ ААЛЫНГА

«Мөген-Бүрен» совхозтуң хоочун малчыннарының бирээзи Серен-Шимит Сэрээниң кыштаа Мөген-Бүрен хемче доорөзында тайга тазындан шурап баткан Чарыс деп адырның унунда деспелдиректе турар. Ук кыштагга хой кажаазының кэржекин коптарары-биле шефтеп, эртен хүн чаа-ла даглар, сыннар баштарын шона бергенде чеде бердивис. Хой кажаада хевээр. Өг-бүлениң ишти кажаада хураганнар ыдып эмзирген чай чок турлар.

Малчынның кышкы ажылы чымыштыг-ла-дыр. Ында-мында хураганнар, өөлдарын диләэн хойлар алгырышкан.

Мен чай аразында кажаа иштинче кире бергеш, дуржулгалыг сакманчы, хойжунуң кадайы Ховул Ооржактан ажыл-үүле дугайын айтыра кааптым.

— Менди-чаагай-ла кыштаглап тур бе? Малыңар хүр ыйнаан, хураганнар чеже чедип тур?

— Менди-чаагай, хүр кыштаглап тур бис. Эрткен айның төнчүзүнде хураганнай берген хой чүве. А январьда шуут-ла тө каап эгеләэн. Ам харын адакталып тур. Коданда 257 хураган бар. Колдуу-ла дорукнаан, оътка кире берген.

Сакманчылар чиилээн хураганнарны эмзирип, ыдып доозары билек, бистер, шефчилер, кажаа иштинге дигии-биле кире бердивис. Келген шефчилер чидиг хүүректер-биле кылынаан кэржекни кидиреди базып кирипти. Хоора тептинген кэржекни дораан-на дашкаар үндүрүп эгеләэн. Кажаа иштинге ажыл хайнып үнген. Ажылды эртенгиниң 10 шактан эгеләэш, дүъш сөөлүнде дөрт шакта дооскан. Дөрт өрээл делгем кажааның кэржекин бүрүнү-биле коптарып үндүрген. Шефчилерге малчын өөрүп четтиргенин илергейләэн.

Шефчилерниң дузалажып, кажаазының өдээн коптарып бергени. Тыва АССР-ниң алдарлыг малчыны Серен-Шимит Сэрээ 1969 чылга чедир инек кадарып келген. А ооң соонда төрүүр шээр малга доктаамал ажылдап, хойжунуң чымыштыг ижинге арга-дуржулгалыг, алдарлыг малчын апарган. С.-Ш. Сэрээ тус черниң агаар-бойдузунуң кадыг-дошкун байдалдары турзадаа, чыл бүрүде төрүүр хойдан-на 90—95 баш хураганны камгалап, бодүүн дүктүг хой бүрүзүнден 1,5 килограммдан хөй дүкту кыргып ап келген.

Оңгу беш чылдың доостур чылы, В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл болур оюнуң чылы — 1980 чылда коммунист, алдарлыг малчын Серен-Шимит Сэрээ бодунга мындыг хүлээлгелерни алган: төрүүр 100 баш хойга онаалтыр 96 хураганны камгалап алыр, хой бүрүзүнден 1,6 кг дүкту кыргыыр, малдың баш санын 98,5 хуу камгалап алыр, 5 тонна сигенни кезип белеткээр, 10 тонна едекти белээр, келир чылдың кыштаглаашкынынга белеткел ажылдарын бо частан эгелеп чорудар. Алдарлыг малчын С.-Ш. Сэрээ бодунга алган социалистиг хүлээлгелерин ажыл-херекке бүзүредип шыдаар дээрзинге чигзиниг турбас.

А. БЕГЗИ.
Мөңгүн-Тайга район.

АЖЫЛ-ИШЧИ ӨГ-БҮЛЕ

Дылдый Бузур-оол Өвүр районда хоочун болгаш мурнакчы чолаачыларның бирээзи. Көшкүн аалдар колхозтажып, машина-техниканы ажыглап эгелээн үеде, Д. Бузур-оол он дөрт харлыындан тракторну соңуургап, оон-биле туттунчуп эгелээн. 1950 чылда Кызылдың автошколазын дооскаш, ол-ла хевээр бо хүннерге чедир трактористеп, чолаачылап ажылдап келген.

Алган онаалдаларын үргүлчү ажыр күүседип, совхоз дирекциязындан өртектиг шаңналдарны хөй удаа ап келген. Ол он уругнуң адазы, улуг оглу Владимир база чолаачы. Оюн-оол адазының машиназында чүдүрүкчүлеп ажылдап турар.

Бузур-оолдарның өг-бүлези шупту ажылчыгы. Уругларның иези Саая Калдар эмнелгеде поварлап турар. Ук өг-бүле чонунга хүндүткелдиг, күш-ажылга ынак.

О. ДАЛБЫЙ.

БИСТИҢ КАНДИДАТТАРЫВЫС

ЧОРУУҢ ЧОГУЗУН

Вераның адазы Хертек Сергеевич Дажы-Сегбени эки билир мен. Ол ам пенсионер, республикада хоочун юстиция ажылдакчыларының бирээзи: Эрзинге болгаш Чөөн-Хемчикке прокурорлап дыка үр ажылдаан. Черле ынчаш боду эңне кижизинг дээн кижилерниң бирээзи кижи. А ооң өөнүң ишти Биилиндмаа Дажыкаевнаны билирим пат. Ынчалза-даа Хертек Сергеевич ышкаш, биче сеткилдиг дээрзин дыңнаан мен.

Вера Хертековна — Дажы-Сегбелерниң чеди уругларының бирээзи. Ол ам-даа аныяк, чаа-ла үжен хар ажа дүжүп чоруур. Ында узун намдар-даа чок. Эрзин суурга төрүттүнген. Ол болза 1948 чыл. Оон соонда он классты бот-өөредилге-биле доозуп алган. А 1967 чылда Уфаның полиграфия училищезин дооскаш, оон бээр бистиң типографиявыстың өрүүр цегинде ажылдап турар.

Кижиниң ажыл хаастаар дээрн-ле кончуг шын. Улусчу депутаттарга-даа эң-не ажылгыр кижилер соңгуттуруп турары илдең-не болгай. Вера Доржу — оларның бирээзи дээр дугайында кандыг-даа маргылдаа чок.

Типографияга чеде бердим. Ол бүдүрүлге чери мээң чүрээмге дыка чоок, чүге дээрге мооң мурнунда парлалга органнарынга үр чылдарда ажылдап келген болгаш, оон-биле харылзаам кылын, ооң ажыл-чорудулгазын эки билир мен. Ында таныырым хоочун ажылдакчылар — өрүкчүлер, парлакчылар, дептерлекчилер энтерик.

Кире бергеш, дептерләэр цехтиң начальниги В. И. Поповага дужа бергеш, шала халды аарак айтырдым:

— Силерниң коллективтен Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң депутадынга кандидат кылдыр Вераны депшиткен-дир. Ооң дугайында соңуурап келдим. Кандыг деп бодаар силер?

Попованың кара-кара карактары тырыш дили.

— Ону депшитпейн, кымны депшидер. Ол дээрге чок дээн ажылдакчы-дыр. Тулган специалист! Мен болза... мен болза...— дээш, ара соксап кагды. Та чүнү чугаалаксаан, ынчалза-даа мен-даа болза ону-ла депшидер ийик мен деп турар-дыр ийин деп иштимде бодадым.

Цинкографияга чеде бергеш, парторганизация секретары, цинкограф В. Я. Голубковка душкаш, база-ла ындыг янзылыг айтырыг көдүрдүм.

— Ол дээрге ёзулуг кижиниг кижи-дир — деп, кысказы-биле харыылаан.

А өрүкчүлер цегиниң начальниги кырлаң думчуктуг, аксарыг баштыг, төгерик улуг карактарлыг, база-ла аныяк уруг Раиса Рооттуң бадыткалдары хөй болду.

— Баштай — дээш, столунуң иштин чинчерләэн соонда, журнал ушту эккелди.— Баштай мону соңуургап көрүңер. 1978 чылда чыл планын 114,9 хуу күүсеткен-дир. 1979 чылдыын—124 хуу күүсеткен. Вера черле чыл санында ындыг. Ортумаа-биле 115—120 хуудан кудулатпас. А кол чүве— ажылдың шынары болгай. Ол талазы-биле ону кым-даа чемелеп шыдавас. Бо турган бүгү типографияның чүс бежен хире ажылдакчыларының доозазындан-даа айтырар болзуңарза, мээң-биле дөмей-ле:— «Вераның ажылының шынары чүгле беш!» дээр. Аңаа эң-не харыысалгалыг номнар өрүдер улус бис.

Өрүүр цехте коммунистиг күш-ажылдың шалыңчылары чээрби беш. Оларның бирээзи— Вера Доржу. Ында экономиктиг школада чээрби кижи өөренип турар. Оларның бирээзи база Доржу. Монотип Н-140 дээр өрүүр машиналарны, чаа келген ийи машинаны шиңгээдип апкан. Ам база бир Н-140 дээр чаа машинаны линотипистер өөренип, шиңгээдип ап турар. Вера Доржу коммунистиг күш-ажылдың шалыңчызы, «Социалистиг чарыштың тиилекчизи» деп хөрек демдектериниң эдилекчизи. Коллективтиң хөй-ниити ажылынга ооң киришпейн турар чери барык чок. Ам ол күрүне албан черлериниң профэвилел обкомунуң президиум кежигүнү.

Ном-даа үндүреринге, солун-даа үндүреринге өрүкчү улуг рольдуг. Өрүкчү ном үндүрер черниң, солуннар редакцияларының киирип келген оригиналын ол хевээр, чаңгыс-даа чазыг чокка өрүүр ужурлуг. Бир эвес бир сөске чаңгыс үжүк азы бир одуругга чаңгыс демдек-даа соора өрүүр болза, ооң соонда хөй ажыл үнер. Ол хамаан чок чазыг-даа үнүп кээп болур. Оон туржук кандыг-бир номнуң үндүрүлгези дыка үр хуусааже соңгаарлаттынып болур. Ол дугайын Вера Хертековна кажан-даа уттпайн чоруур.

Өрүкчүлерниң ажылының эки-багын хамыктың мурнунда корректорлар — шүүштүрүкчүлер тодарадыр. Олар — корректорлар Тываның ном үндүрер черинде-даа, бүгү-ле солун редакцияларында-даа, типографияның бодунда-даа бар. Мен ол чораш, корректорлар-биле база чугаалаштым. Мээң соңуурган чүвем билдингир-ле болгай: Вера Доржу дугайында.

— Аңа амыр! — деп, Адыяа Донгак депутаттың кандидадынче мени-даа чагдадыр эвес болду. Адыяа «тергиин» деп олурганы ол. Оон болалын Таисия Монгуш улам тодаратты:

— Ол өрээн соонда бис катап номчувас-даа бис. Ном үндүрер черже чорудуптар бис. Аңаа бүзүрээривис ол хире — диди.

А орус дылда корректор З. Д. Курская-биле ооң мурнунда-ла чугаалажып каапкан бис. Цех начальниги Роот-биле хөөрежип турумда, бистиң чугаавысты дыңнап каапкан боор, болула маннап келген.

— Көңгүс чазыг чок өрүүр. Биске, корректорларга, ындыг өрүкчүлер херек — деп чугаалаан. Оон эрткеш, «Вераны мээң номчуур номумну ол өрүүр болза деп былаажып турар бис» деп-даа сөстер чугаалаан.

Өрүкчү— эскет чок ажылдың кижизи. Ооң ажылының онзагай чүүлдерин билир-ле кижи билир. Ынчалза-даа ооң ажылы чонга, чуртка өскелерден дудак чок херектиг.

Ындыг янзы типографияның бүгү цехтерин эргидим. Каяа-даа баарымга, кымның-биле-даа дужарымга шуптузунуң аскы чаңгыс болду: «Вера Хертековна — төлептиг кандидат!»

Адак соонда В. Х. Доржунуң бодунга чеде бердим. Ажыы-биле чугаалаарга, ооң чүгле арнын таныыр мен, а кажан-даа чугаалажып чорбаан мен. Эриннерин, думчуун долгандыр быйыргын-быйыргын меңнерлиг, даштындан көөрге хөрлүү кончуг, билек-балааның чоону хөлчок уруг чүве. 1967 чылдан бээр ажылдап келген олудунда олурупкан, одуруглар өрүүр машиназын «башкарган» олур. Чанынга турарымга, менче сагыш-даа салыр хире эвейн-дир. Ийи караа «ийинде» — өрүп орган номунуң оригиналында. Оон салаалары таналар дамчып, чүгүржүп тур. Өрүп турда дүргенин канчаар, одуруглар минута санында үштэ халчып, турар черлеринге чыскаалып турар.

Магадап көрүп туруп-туруп, ооң өрүп орган оригиналынче ээге бердим. Вера Хертековна ам кээп мени эскерип кагды.

— Мен черле ынчап баар деп бодаваан мен. Хурал болур, депутатка кандидат депшидер дээрге. Чеде берген мен. Парторг мээң адым алап дүжүрүпкен. Баш сугар чер тыппайн барган мен, үнер дээримге, эжик ырак. Дыка-ла девидээн мен — деп, Вера Хертековна сакты-дыр. Ооң арнынга, карактарынга хүлүмзүрүг көстүп келди. — Ооң-биле кады бо чорук менээ дыка өөрүнчүг-дүр. Эш-өөрүмге, коллективимге ол идегел дээш четтирдим дээрден өске чугаалаар чүвем чок.

А бистер — чонунга бараан болур чоруун чогузун! — деп, Вера Хертековнага чугаалап каалы.

С. СҮРҮҢ-ООЛ.

СОҢГУЛДАГА УТКУШТУР

Агитпунктуда

Чөөн-Хемчиктиң Алдан-Маадыр суурнуң Культура бажыңында агитпунктуну көрүштүг кылдыр дерип тургускан. Бо хүннерде РСФСР-ниң болгаш Тыва АССР-ниң Дээди Советтеринге, чер-чер Советтеринге соңгулдаларга белеткелдерниң, политиктиг болгаш культура-массалыг ажылдарның төвү болу берген. Совхозтуң партия комитеди ол агитпунктуда кескү агитацияны эки дерип тургускан. Ында «Соңгукчунуң булуңу» бар, соңгулдаларга белеткелдер үезинде чорудар агитация-массалыг ажылдың планын, агитаторларны тус-тус бажыңнарга быжыглаанының даңзызын, соңгукчуларның чурттап турар черлериниң схемазын аскылап каан. Агитаторлар агитпунктуда хүннүң-не дежурныйлап турар.

Агитпунктуда «Тыва эки-турачылар», «Аваларга» деп чурук монтажтарын кылгап, «Херээженнер булуңун» тургускан. Улус ажыл-агыйының мурнакчылары-биле ужуражыышкыннар кежээлерин эрттирип турар.

Лекциялар, беседалар

Кызыл районда «Сукпак» совхозтуң партия организациязы болгаш ында «Билиг» ниитилелиниң эге организациязы Советтерге соңгулдалар белеткелиниң үезинде чорудар масса-политиктиг ажылдың планын амыдыралга боттандырып турар.

Бо хүннерде совхозтуң бүдүрүлге коллективтеринге «Совет соңгулда системазы», «ССРЭ-ниң, РСФСР-ниң болгаш Тыва АССР-ниң чаа Конституциялары», «Правда» солуннуң корреспондентизиниң айтырыгларынга СЭКП Төп Комитединиң Чиңгине секретары, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазы эш Леонид Ильич Брежневтиң харыылары» деп темаларга лекцияларны болгаш беседаларны кылгылаан. Лекция пропагандазынга «Билиг» ниитилелиниң кежигүннери Г. П. Дербин, Ш. С. Ондар, А. И. Грудинин, П. А. Котосов, Б. И. Араптан болгаш оон-даа өскелер идепкейлиг киржип, ажылчы чон ортузунга лекцияларны, илеткелдерни болгаш беседаларны чорудуп келген.

Бо хүннерде Совет соңгулда системазының, Советтерге соңгулдалар белеткелдериниң база делегейде, Төрээн чуртта болуушкуннар дугайында чон ортузунга тайылбыр ажылдарын агитаторлар калбартып турарлар.

График ёзугаар

Кызыл хоорайның Мурнуу-Чөөн дөрткү соңгулда участогунда агитпункт ажылдап турар. Ында бүгү масса-политиктиг ажылды бирги орук-тудуг эргелелиниң партия организациязы эки башкарып, агитпунктуда кескү агитацияны делгээн, агитаторлар-биле ажылды күштелдирген. Олар агитпунктуга график ёзугаар дежурныйлап турар.

«Соңгукчуларның булуңу» деп стендини эки дерээн. Ында СЭКП Төп Комитединиң ноябрь (1979 чыл) Пленумунуң материалдарын, «В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл оюнуң дугайында» СЭКП Төп Комитединиң доктаалын, «Правда» солуннуң корреспондентизиниң айтырыгларынга эш Леонид Ильич Брежневтиң харыыларын болгаш соңгулда кампаниязынга хамаарышкан материалдарны делгеп аскан.

Агитпунктуда «Депутаттарга бистиң кандидаттарывыс» деп стендини кылган, «СЭКП Төп Комитединиң 1979 чылдагы ноябрь Пленуму» деп лекция, «Улус депутаттарының Советтери — ССРЭ-ниң политиктиг үндезини» деп темага беседа болгулаан.

Кандидаттар дээш агитация

Хову-Аксы суурда ийи соңгулда участогу ажылдап турар. Оларның кайызында-даа соңгукчулар даңзызы четче кылдынган. Чоннуң чурттап турар черлериниң аайы-биле агитация ажылын калбарткан. Ийиги школаның башкылары Мария Хоруумаа, Татьяна Зайцева, холушкак барааннар садыының ажылдакчызы Валентина Шусова дээн ышкаш өске-даа хөй-хөй агитаторлар бо хүннерде депутаттарга кандидаттар дээш агитация ажылын калбарткан.

Эрткен соңгулдалар үезинден бээр бо соңгулдаларга чедир чедиишкиннерниң дугайын чонга агитаторлар тайылбырлап турар. Соңгукчуларның чагыгларын ёзугаар 140 орунуг уруглар садыы, чаагайжыы туттунган хөй бажыңнарны Хову-Аксында туткан. Электри чырыын күштелдирген.

Улустарның найыралының

Патрис Лумумба аттыг

университеди 20 чыл болган

ДЕПШИЛГЕГЕ БАРААН БОЛУУШКУН

Азияның, Африканың болгаш Латин Американың сайзырап турар чурттарынга бедик мергежилдиг кадрларны белеткээринге Улустарның найыралының университедин Москвага тургузар дугайында шиитпирни Совет чазак 1960 чылдың февраль 5-те хүлээп алган. Аңаа Африканың национал-хосталгалыг шимчээшкининиң шылгараңгай ажылдакчызы Патрис Лумумбаның адын тывыскан. Университетти тургусканы сайзырап турар чурттарның экономиктиг хамаарышпас чоруун чедип алыры дээш, национал экономиказын, культуразын хөгжүдери, социал депшилгези дээш оларның демиселинге акы-дуңма эп-сеткил каттыштырылгазының болгаш интернационализминиң база бир чайынначак херечизи болган.

Университетке баштайгы кичээлдер 1960 чылдың октябрь 1-де белеткел салбырынга эгелээн. Аңаа Азияның, Африканың, Латин Американың 54 чурттарындан 539 оолдар, кыстар орус дылды өөренип кирипкен. Дыл талазы-биле белеткел чугула айтырыг боор турган: кол факультеттерге совет студентилер-биле лекциялар дыңнаарынга, семинар кичээлдерге киржирде даштыкы студентилерге орус дылды билири херек.

Университеттиң кол факультеттеринге кичээлдер 1961 чылдың сентябрь 1-де эгелээн. Ажыттынганындан бээр чылдаа четпээнде, кыска хуусаада кафедраларны тургузуп, профессор-башкы составын шилээн, лабораторияларны дерээн, инженер, эмчи, башкы, агроном, юрист болгаш өске-даа мергежилдерниң аайы-биле өөредилге пландарын ажылдап кылган.

Холушкак бөлүктерге башкылаашкынның аргаларын ажылдап кылыры онза чугула айтырыг боор тургустунган: студентилер аңгы-аңгы чурттардан келген, аңгы-аңгы ажын-чүдүлгелиг, эртем-билиглиг, аңгы-аңгы национал, культура болгаш төөгү чаңчылдарлыг кижилер боор турган. Университетке амыдыралдың бүгү талаларынга студент коллективтиң салдарын бедидер ындыг организастыг хемчеглерни ап чорудары чугула турган.

Ол бүгү сорулгаларны бистиң университеттиң башкылары шиитпирлеп шыдаан.

1964 чылдың майда Улустарның найыралының университеди университеттерниң делегей ассоциациязынга (УДА) хүлээп алган. Ол дээрге ооң бедик ат-алдарлыг апарганының херечизи болган. УДА-ның чаа кежигүнү ол организацияның ажылынга дораан идепкейлиг киржип эгелээн. УДА-ның 1965 чылда Токиога эрткен IV Чиңгине конференциязынга киришкен. 1975 чылда УДА-ның VI Чиңгине конференциязы Москвага эртип турда Улустарның найыралының университедин Азия, Африка болгаш Латин Америка чурттарындан 32 делегация кээп көрүп чораан. Олар ол аныяк дээди өөредилге черинге көрген чүүлдеринге бедик үнелелди берген.

Университеттиң төөгүзүнге 1965 чылда баштайгы специалистерни доостуруп үндүргени уттундурбас чаагай болуушкун боор арткан. Ынчан аңаа делегейниң 82 чурттарындан 3200 студентилер болгаш 140 аспирантылар өөренип турган. Университеттиң 76 кафедраларынга 735 башкылар, оон иштинде 44 профессорлар, эртемнер докторлары, 208 доцентилер болгаш эртем кандидаттары ажылдап турган.

1965 чылдың июнь 29-та Кремльдиң Съездилер ордузунга эрткен баштайгы доозукчуларны белеткээринге тураскааткан байырлыг куралга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косыгин Патрис Лумумба аттыг университет ышкаш мындыг улуг эртем төвүн тургузары хөй-хөй кижилерниң күженииишкиннерин болгаш чогаадыкчы ажылын негээн деп демдеглээн.

Ол хүнге таварыштыр КНО-нуң чиңгине секретары доктор Курт Вальдхаймның чоруткан байырлыг телеграммазында «Улустарның найыралының университединиң белеткээн специалистери боттарының күш-ажылы-биле аажок улуг болгаш чугула дузаны делегейниң сайзырап турар бүгү чурттарга чедирип турар» деп демдеглээн.

1979 чылда университет бодунуң төөгүзүнде он бешки доозукчулары — аныяк специалистерни амыдыралче үдээн. А оон доозукчуларының саны 8 муң 640 четкен. Олар делегейниң 110 чурттарында ажылдап турар. Сайзырап турар чурттардан 664 аныяк эртемденнер ооң аспирантуразын дооскаш, кандидат диссертацияларын чедиишкинниг дужаап алган.

Улустарның найыралының Патрис Лумумба аттыг университеди бүгү делегейниң хүлээп көргени улуг эртем-өөредилге төвү апарган. Ооң бүгү ажыл-чорудулгазы ленинчи интернационалчы политиканың амыдыралга тодаргай боттанышкынының кескү чижээ болган.

Владимир СТАНИС,
профессор, экономика эртемнериниң доктору.
(ПМА).

БӨМБҮРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

СЭТА болгаш ПМА: кыска дыңнадыглар, тайылбырлар

В. И. ЛЕНИННИҢ ЮБИЛЕЙИНГЕ УТКУШТУР

СОФИЯ. (СЭТА). В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл болур оюн байырлаар дугайында Болгарияның Компартиязының ТК-зы доктаал хүлээп алган. Делегей пролетариадының гениалдыг теоретиги, өндүр улуг стратеги болгаш тактиги — В. И. Ленинниң бүгү делегейге төөгүлүг ачы-хавыязын ол доктаалда онзалап демдеглээн.

Кижи төрелгетенниң хөй чүс чыл төөгүзүнүң эң-не улуг социал болуушкуну — Октябрьның социалистиг Улуг революциязын Ленинниң болгаш оон тургускан партиязының удуртулгазы-биле белеткээн болгаш тиилээн деп, доктаалда чугаалаан.

Бүгү ажылчы чоннарга болгаш дарлаттырган массаларга үлегер-чижек — боттуг социализмниң баштайгы чурту Совет Эвилели болу берген. Ленинниң Төрээн чуртунда тургускан сайзырангай социалистиг ниитилел — социал депшилгениң эң бедик чедип алышкыны, марксизм-ленинизмниң өндүр улуг тиилелгези, ленинчи идеяларны боттандырарынга СЭКП-ниң болгаш совет улустуң ажыл-чорудулгазының бүгү делегейге төөгүлүг ужур-дузалыг түңнели-дир.

Ниитилелди революстуг ёзу-биле чаарты тургузарынга хемчээлдериниң болгаш ужур-дузазының талазы-биле эң байлак, төөгүлүг дуржулганы СЭКП мөөннеп ап, өндүр улуг марксисчи-ленинчи өөредигни сайзырады ажылдаарынга үнелеп четтинмес салыышкынын киирген болгаш киирбишаан. Ооң бадыткалы СЭКП-ниң XXIII, XXIV болгаш XXV съездилериниң шиитпирлери, партияның өске-даа программа документилери болур. Ленинниң херээниң уламчылакчызы, политика болгаш күрүне талазы-биле амгы үениң эң улуг ажылдакчызы кылдыр аажок улуг ат-алдарны дүрүм ёзугаар чедип алган Л. И. Брежневтиң чогаал ажылдарында революстуг мерген угаан, кедизин хандыр көөр чорук болгаш дээштиг күш сиңниккен.

Ленинчи юбилейни Болгария Улус Республиказынга чугула болуушкун база бүгү болгар улустуң улуг байырлалы кылдыр, сайзырангай социалистиг ниитилелди тургузарынга чаа-чаа чедиишкиннери-биле демдеглээр деп, доктаалда онзалап демдеглээн. Болгарияның болгаш ССРЭ-ниң, болгар болгаш совет улустарның аразынга улам сырый кады ажылдажылгаже болгаш чоокшулажыышкынче кол угланыышкынны Болгарияның Компартиязы мооң соңгаар-даа боттандырар деп, доктаалдың түңнелинде чугаалаан.

* * *

ЛИМА. (СЭТА). Владимир Ильич Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл оюн байырлалдыг демдеглээринге белеткел талазы-биле национал комитетти Перуда тургускан. Депшилгелиг политиктиг партияларның, профэвилел организацияларының, ол ышкаш чурттуң хөй санныг массалыг хөй-ниити болгаш чогаадыкчы организацияларының база каттыжыышкыннарының төлээлекчилери ооң составында кирген.

Перунуң Коммунистиг партиязының Чиңгине секретары Хорхе Прадону комитеттиң даргазынга соңгаан.

LE HAINAUT DIT NON!

Барыын Европаның элээн хөй чурттарынга чаа америк ракета-ядролуг чепсекти бүдүрериниң болгаш тургузарының дугайында Вашингтоннуң албадашкыны-биле хүлээп алдынган шиитпирге удурланыышкынның шимчээшкини делегейде калбарып турар.

ЧУРУКТА: Бельгияның найысылалы Брюссель хоорайга «Чепсегленииишкинни кызырар!», «Ядролуг чепсек сонеайн!» деп кыйгырыгның адаа-биле эрткен массалыг демонстрацияның киржикчилери.

АДН—СЭТА-ның фотозу.

МООЛ БАШКЫЛАРНЫҢ БАЙЫРЛАЛЫ

УЛАН-БАТОР, февраль 2. (СЭТА-ның корр.). Моол педагогтар бодунуң байырлалын — Башкының хүнүн аныяк салгалдың өөредилге-кижизидилгезин экижидер дээш демиселдиң байдалында уткуп турарлар. Оларның аразында МАР-ның Социалистиг Күш-ажылының Маадыры ийи кижи бар. 42 кижи Алдарлыг башкы аттыг. Башкылар боттарының билиглерин ниити билиг школаларында 364 муң уругларга, ажылчын аныяктар школаларында 22 муң оолдар болгаш кыстарга дамчыдып берип турар.

Улусчу эрге-чагырганың чылдарында акы-дуңма Совет Эвилелиниң болгаш өске-даа социалистиг чурттарның дузаламчызы-биле чуртка бижик билбес чорукту долузу-биле узуткаан, улус өөредилгезиниң чаңгыс аай күрүне системазы тургустунган деп, МАР-ның улус өөредилгезиниң министри Р. Санжасүрэн СЭТА-ның корреспондентизи-биле беседазынга чугаалаан. Республикада бүгү-ниити долу эвес ортумак өөредилгени киирген, бүгү-ниити ортумак өөредилгеже шилчилгеге белеткел ажылдарын чорудуп турар. Совет эш-өөрүнүң «Чогаадыкчы башкыдан чогаадыкчы коллективке чедир» деп кыйгырыын Моолдуң башкылары деткип, ону калбаа-биле нептереткен.

Алдыгы беш чылдың доозукчу чылында МАР-ның улус өөредилгезиниң ажыл-ишчилери В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл оюнга алдар болдурган чарышка бедиткен социалистиг хүлээлгелерни алган.

М. РОЙ.

ЧОННУҢ ЭРГЕ-АЖЫЫ ДЭЭШ

Токио. (СЭТА-ның корр.) Японияның профэвилелдериниң чиңгине чөвүлелиниң (Сохио) удуртулгазы чоннуң амыдыралының болгаш күш-ажылының байдалдарын экижидер дээш ажылчын аңгының бо чылдың чазынында чорудар демиселиниң угланыышкынын тодарадып бадылаан.

Чуртта ажылчы чоннарның эң улуг каттыжыышкыны болур ол профэвилелинде бактаап турар 4.6 миллион ажылчыннар Сохонуң кыйгырыын ёзугаар бараанның өртек-үнезин чиигедир деп кыйгырыгның адаа-биле ажыл соксадыышкынын кылыр.

Ажылчын аңгының чаңчыл болган часкы демонстрациязының үезинде япон чазактың чуртту милитаризастаар дээш база АКШ-тың шериг харылзаазын быжыглаар дээш ап чорудуп турар хемчеглеринге удурланыышкынны кылыр.

АДМИНИСТРАЦИЯНЫҢ ПОЛИТИКАЗЫН БУРУУ ШААП ТУРАР

НЬЮ-ЙОРК, февраль 2. (СЭТА-ның корр.). АКШ-тың шериг чарыгдалдарын улам улгаттырар дээн угланыышкынын чажырып чаар сорулга-биле Ак бажың «совет шериг кыжаныышкыны» деп хоозун чүүлдү өскүдүп, Картерниң администрациязы фактыларны өскээр көргүзүп, хоозун, меге чүүлдерни кылып турар. ССРЭ-ниң камгалалга чарыгдалдарының улгатканының дугайында даап болдашкынны «бадыткаар» меге чүүлдерни белеткээрин Төп разведка эргелелинге даскан деп, «Крисчен сайенс монитор» солун айыткан.

Сөөлгү чылдарда шериг талазы-биле америк маргылдааларны кичээнгейлиг сайгарып көөр чүве болза, Совет Эвилелиниң Чепсектиг Күштериниң хенертен өскени ооң шериг заводтарынга болгаш баазаларынга болбаан, а бистиң Төп разведка эргелелиниң саналга киирдиизинге болган— деп, солун бижип турар.— Үш хире чыл бурунгаар (азы Ак бажыңга АКШ-тың Картер баштаан амгы администрациязы келгенде — СЭТА-ның тайылбыры) ТРЭ-ниң специалистери оларның совет шериг чарыгдалдарын үнелеп турганы хоомай-дыр деп шиитпирләэш, эрги саннарны аңаа-ла ийи катап улгаттырып алганнар.

Оон бээр-ле ТРЭ камгалалга совет чарыгдалдар дугайында даап болаан алганы үнелээшкиннер-биле Ак бажыңны болгаш америк парлалганы хандырып келген.

Мегелээшкиннер болгаш хоозун чүүлдер дузазы-биле делегейни чепсегленииишкинниң эндере бүдүрериниң кедередиринче чыгал турар вашингтон администрациязының алыс бодал чок политиказын угаан-сарыылдыг американнар шыңгыы буруу шаап турар. «Америк империяны катап диргизерин, «соок дайын» үезинче катап эглирин, чепсегленииишкинни улам кедередирин күзеп турарлар боттарының планнарынга бир чүүлдү кичээнгейге албайн барганынга бүзүрээр бис — деп, «Прогрессив» журнал редакция чүүлүнге бижээн. — Дайынчы кыпсыкчылары боттарының айыылдыг планнарын амыдыралга канчаар боттандырып турарын бис кыйыындан аваа-ла көрүп болбас бис. «Айыыл чок чорукту» бомбалар болгаш ракеталар бүдүрүп турарларының меңгеде базымышкынының шаавыга тура чедип ап болбас база ол ышкаш бистиң доп-дораан шиитпирләэр ужурлуг айтырыгларывысты даштыкыже далай чалаг шериглерни чоруткаш шиитпирлеп ап болбас дээрзин миллион-миллион американнар, бүгү делегейниң хөй миллион кижилери билип турар».

«Бүгү чүвени сактып чорааш, чүге-даа өөренмейн чораан Бурбоннарның багы турган. Америк политиканы боттандырыкчылары Бурбоннарны ужар-дээш кызып-кылайып турарлар хевирлиг; олар чүгле чүге-даа өөренмейн турар эвес, харын-даа чүнү-даа сактып албаанар».

О. ПОЛЯКОВСКИЙ.

Школа болгаш амыдырал

КҮШ-АЖЫЛ ХАРЫЛЗААЗЫ

Аныяк салгалды коммунистиг ёзуга кижизидерниң бир онзагай хевири күш-ажыл болур. Уругларны күш-ажылга бердинген, ону хүндүлеп билир төлептиг хамаатылар кылдыр кижизидеринче партия болгаш чазак улуг кичээнгейни салып турар.

Бо хүндүлүг болгаш харыысалгалыг херекти боттандырары — бүгү улустуң хереэ. Бистиң уругларывыс школага күш-ажыл кичээлинден эң баштай-ла күш-ажылдың чепсек-херекселдерин, оон тургузуун, янзы-бүрү хевирлерин билип алырлар. Сөөлгү чылдарда ортумак школаны доосканнар тускай мергежилдиң документилерин холга ап турарлар. Чижээлээрге, трактористиң, чолаачының мергежилин чедип алгаш, улай ажылдап турарлар бар.

Күш-ажылга кижизидилгениң бир онзагай угланыышкыны аныяк салгалды көдээ ажыл-агыйже болгаш бүдүрүлгелерже хаара тудары болур. Бо талазы-биле Бай-Тайга районнуң Бай-Тал ортумак школазында күш-ажыл кижизидилгезин чогуур негелдезинге четпес-даа болза, чамдык ажылдар кылдынып турар. Эрткен үш чылдарның иштинде совхоз биле школаның аразында күш-ажыл харылзаазының быжыгып келгени-биле өөреникчилерниң бүдүрүлге бригадазы ажыл-агыйга доктаамал дузалаар күш-болу берген. Ук бригаданы организастап эгелеп турда совхоз-даа, школа-даа ындыг-ла чугулага албайн, ёзу барымдаалап турган болза, ам ол бригаданы чүгле совхоз болгаш школа-даа эвес, а харын ада-иелер безин бедик-биле үнелеп, деткип, ында ажылдап турар уругларынче онза кичээнгейни сала бергени өөрүнчүг. Совхозтуң дирекциязындан өөреникчилерниң бүдүрүлге бригадазының материалдыг баазазын быжыглаарынче улуг кичээнгейни салган. Уруглар чурттаар 3 өрээл бажыңны туткан. Столоваяны база тургускан. Ол бригадага бар автомашинаны болгаш тракторну берген. Оон ангыда бригадада ажылдап турар уругларның аъш-чем хандырылгазынга хүнде бир өөреникчиге 1 руб. 60 көпеек хемчээлдиг халас хандырылганы көргүзүп келген. Школаның талазындан орун-дөжек, спорт херекселдери, ойнаар чүүлдер-биле хандырып, бөдүүн спорт шөлүн дерип берген.

Школаның бүдүрүлге бригадазы 45 гектар шөлдүг. Оон иштинде 22 гектар сула, 20 гектар сиген, 3 гектар картофель шөлүн быжыглаан. Эрткен чылын ол бригада бир гектардан 21 центнер суланы, 20 центнер сигенни, 18 центнер картофельди өстүрүп алганнар. Бо дээрге совхозтуң ниити алганы дүжүдүнден 2 катап хөй болган.

Эрткен чылын ук бригада совхозка 38 тонна сигенни, 28 тонна бүдүк-бүрүнү, 44 тонна суланы, 3 тонна 800 кг картофельди дужааган.

Школаның бүдүрүлге бригадазында малчын звено база бар. Оларны мал эмчилеринге, зоотехниктерге быжыглаан. Мал эмчилеринге быжыглаан 10 өөреникчи хөй хойну чугган болгаш малдың янзы-бүрү аарыгларынга удур тарылга кылырынга дузалашкан. Зоотехниктерге быжыглаан өөреникчилер хөй хой, өшкүнү кыргаан.

Көдээ ажыл-агыйның машиналарын башкарар талазы-биле тускай мергежилди өөреникчилер чедип ап турар. Эрткен өөредилге чылында 13 кижи III класстың тракторист-машинизиниң документилерин алганнар. Оларның иштинден 9 класстың өөреникчизи Бадый-оол Титов школалар аразынга трактористерниң чер чарар конкурузунга районга бирги, республикага ийиги черни төлептиг-биле ээлээн. Ол совхозтуң мурнакчы механизаторларының аразында кирип турар. Өөреникчилер чер суггарарынга база мергежип турар. Буян Соднам, Ховалыг Херел, Михаил Кан-оол олар ол мергежилди өөренип алганнар.

Школаның бүдүрүлге бригадазынга «Бай-Тал» совхозтуң директору Манзырыкчы Сюрюнович Ооржак болгаш тускай эртемниглер үргүлчү кээп, бригадага кандыг материалдыг дуза херектиин тодаралып, өй шаанда дуза чедирип, уругларның сагыш-сеткилин көдүрүп, холун дыңзыдып турар. Амгы үеде бүдүрүлге бригадазының кежигүннериниң саны өскен. Совхозтуң кол ажылы мал ажылы болганда малчыннарга дузалаар звеноларны тургусканн. Олар малчыннарның өдекчиштаг девискээринге ажылдарга киржир.

Өөреникчилерниң бүдүрүлге бригадазы уругларның күш-ажылга хандыкшылын болгаш харыысалгазын бедидип, оларны көдээ ажыл-агыйга сонуургалдыг, ону үнелеп билиринге өөредип турар.

С. ТОЙЛУ,
күш-ажыл башкызы.

ЧҮС ХУУ ӨӨРЕДИЛГЕЛИГ

Эрзин районнуң Булуң-Бажы сес чыл школазының башкылары Владимир Ильич Ленинниң төрүттүнгени хүнүнден бээр 110 чыл оюн эки өөредилге-биле уткуур дээш күженишкиниг ажылдап турар. Школада 11 класс бар. Оон иштинден 9 класс чүс хуу өөредилгелиг болган. Башкылардан Татьяна Тас-ооловна Бадының, Елена Александровна Эгериниң, Любовь Манчыевна Маадының, Татьяна Дугеровна Даржаптың, хоочун башкы Раиса Малиновна Эриниң болгаш өскелерниң-даа класстары эки өөредилгези-биле мактадып турар.

В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл оюнга белеткел ажылдары калбарган: ленинчи булуңнарны класс бүрүзүнде организастап, Ленинниң фото-чуруктарын, номнарын тускай өрээлде делгеп кылган. Ол хүнге тураскааткан концертти белеткеп, ада-ие хуралдарынга, Ленин аттыг совхозтуң сүт-бараан фермазынга, уруглар садынга көргүзери-биле планнап турар.

ЧУРУКТА: бирги чартык чылда чүс хуу өөредилгелиг болган башкыларның бирээзи Р. Серен кичээл үезинде.

А. СОДУНАМ.

АЙНЫҢ КИНОЛАРЫ

«Эрги хевириниң комедиязы» — «Мосфильм» киностудияга үндүрген делгем экранныг чаа кино. Арбузовтуң ындыг аттыг тоожузун ёзугаар тургускан. Цирк кассири Лидия Васильевна Жербер биле санаторийниң кол эмчизи Родион Николаевичиниң таныжылгазының төөгүзүн кинода көргүскен. Назы-хары улгады-даа берген болза, оларның боттарынга хандыкшылы, амыдыралга сонуургалы, сагыш-сеткилдиң ханызы кинода тода көргүстүнген.

Кол рольдарда — билдингир киноактёрлар Алиса Фрейндлих болгаш Игорь Владимиров олар ойнап турар.

Чүгле он сес-ле харлыында кээдайланыр деп шиитпирлээни, өг-бүле амыдыралынга чогуур баазаны тургузуп албааны, аныяк кижилерниң бот-боттарын ылаптыг билбээни дээш өске-лээ шаптараазыннар дугайын «улуг оглу» эскерип көрбейн турар. Ынакшылды канчаарыл ынчаш? Сеңээ эргим, чоок апарган кысты канчаарыл, ол ам удавас ава база болур ышкажыл.

Москвада чурттап турар бир-ле өг-бүле. ачазы — эмчи, авазы — артист, чаңгыс оглу школаны чаа доосккан, тергиин өөреникчи, институтче чүгле «бештерге» дужаап кирип алган. Оглу Андрейге шак ындыг байдал таваржып келген. Бо бүдүүнү канчаар шиитпирлеп турарының дугайын **«Улуг оглу»** деп кинода көргүзүп турар. Кинону «Мосфильм» киностудияга үндүрген.

Шагда Францияга «Савойя» деп провинция турган, ол ам чок. Ынчалза-даа оон ады-биле ресторанар, кааc-хол самолёттарны адап тургулаар. **«Савойяны» оорлааны** деп кинода ындыг аттыг самолёттуң дугайын чугаалап турар. Ук кинону М. Горький аттыг киностудия Болгария, Польша-биле кады кылып үндүрген.

«Онза даалганың отряды» деп кинода Ада-чурттуң Улуг дайынның чылдарында спортчуларның дайынга киржип, дайзын-биле демисежип турганын көргүскен. Ук кинону Одессаның киностудиязы үндүрген. Улуг эвес хем кежер черге чаа күчүлүг чепсек «Катюшаны» сөөртүп чораан машина малгашка дүшкен. Ол бүгү дайзынның тылында. Чаа чепсек дайзынның холунче кирер чыгыы апарган. Чүнү кылырыл, ону болдурбас дээш ынаар эң шыырак чеди спортчуну — онза даалганың отрядын чорудуп турар. Кинода болуушкуннар чидиг, айыылдыг байдалда болуп турар, ынчангаш көрүкчү база оон-биле кады сеткил дүвүреп, хөлзеп олурар.

«Ленфильм» киностудияга үндүрген **«Тайга төөгүзү»** деп кинону, «Мосфильмге» үндүрген **«Күскү марафон»** деп оңнүг чаа фильмни база сонуургап көөр силер. **«Хатты диле»** деп ужуралдар дугайын чугаалап турар кинону Свердловскиниң киностудиязы кылган. Кинода болуушкуннар база-ла чидиг, хенертен болуп турар. Ында хамааты дайынның үезинде бөлүк кызыл-шеригжилерниң үнелиг бөлүк чылгыны камгалап ап турарын көргүскен. Кызыл Шеригниң дайынчылары бедик мөзерелдиг, кайгамчык эрес-дидим чорукту көргүскен.

Февральда көрүкчүлер **«Пиаф»** деп француз кинону база көөрлер. Кол рольда — Брижит Арьель. **«Мени кагба, Амира»** деп араб кино база февральда болур.

В. ВАСИЛЬЕВА.

АГААР КАНДЫГ БОЛУРУЛ?

ССРЭ-ниң гидрометеорология төвүнүң дыңнадып турары-биле алырга, февраль айда бистиң чуртувустуң чамдык районнарынга агаар-бойдустуң байдалы мындыг хевирлиг болур.

ССРЭ-ниң Европа кезээнге, соңгу-чөөн районнарны санаваска, өске черлерге чылыг болур. Айның ийиги чартыында төп районнарга хар эрип эгелээр. А мурнуу талакы районнарга оон-даа чылыг болур болгаш чамдык черлерге часкы хову ажылдарын эгелей бээр. Чурттуң Европа кезээниң соңгу талазынга соор, шуурганнап дүвүлээр.

Прибалтикага болгаш Белоруссияга соок январь айда ышкаш болур, ындыг болзажок ол девискээрниң мурнуу талазынга чылып эгелээр.

Крымның Мурнуу эриинге болгаш Кавказтың Кара далай эриктеринге агаарның температуразы дыштанган кижилерге кончуг таарымчалыг болур. Кааң хүннер хөй болур. Агаарның температуразы хүндүс 5-тен 15 градус чедир чылыыр.

Красноярск крайның мурнуу талазынга болгаш Байкал чоогунга эң-не соок хүннерде термометр 35—40 градусту көргүзе бээр. Хүндүс ортумаа-биле 20—25 градус соор. Айның төнчүзүнде чамдык черлерге 0—5 градус чедир соок намдаай берип болур.

Сибирьниң соңгу районнарынга болгаш Ыраккы Чөөн чүкке соок намдавас. Үргүлчү хадып шуурганнаар. Эвенкияга, Якутияга, Магаданга 50 градус чедир соор.

ХҮН ДУРТУ

Февральдың эгезинде хүн эртен 8 шак 27 минутада үнгеш, кежээ беш шак 09 минутада ажар, хүн дурту 8 шак 42 минута болуп турар. Айның он бештиң хүнүнде эртен хүн 7 шак 57 минутада үнгеш, кежээ беш шак 37 минутада ажар, хүн дурту 9 шак 40 минута чедер. Февраль 29-та хүн эртен 7 шак 24 минутада үнгеш, кежээ алды шак 05 минутада ажар, хүн дурту 10 шак 41 минута чедир узаар.

Чаңчылчаан

Кур-чер суурда албан, организация черлери суббота санында-ла чоннуң мурнунга кылган ажылының отчёдун берип, солун программалыг концертти бараалгадып, янзы-бүрү оюннарны организастап турар.

Эрткен субботада суурнуң «Солнышко» уруглар садының ажылдакчылары биле совхозтуң автопарыгының чолаачылары боттарының отчёдун бербишаан, концерт көргүскен.

С. ДАРГАТ.

Ийини даялаан

Хунан-Кара Очурович Салчак — Мөңгүн-Тайга районнуң хоочун малчыннарының бирээзи. Ниитиниң мал ажылынга ол «Малчын» совхозтуң үндезилеттинип тургустунган чылындан бээр ажылдап келген.

Сөөлгү чылдарда Х-К. О. Салчак «Малчын» совхозтуң Барлык хем бажында сарлык кадарып турар.

Бо чылдың январь ортанда Барлык хемниң бажынга Х-К. О. Салчак ийи бөрүнү даялаан.

А. БЕГЗИ.

ФЕВРАЛЬ 5-ТЕН ФЕВРАЛЬ 10-ГА ЧЕДИР ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ФЕВРАЛЬ 5-ТЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00 — **«Үе».** Информастыг программа. 10.40 — Эртенги гимнастика. 11.05 — Мультфильмнер программазы: **«Соңгу чүктүң тоолу», «Бичии уруг болгаш алдын челдиг».** 11.20— С. Алешин — **«Бир эвес...».** Москваның Биче Бронная-да шии театрының шиизи. 13.30— Медээлер. 13.35—16.00 — Чапсар. 16.00 — Медээлер. 16.20— **«Сибирьде болгаш Ыраккы Чөөн чүкте».** Кинопрограмма: **«Эртемче орук», «И. Кузьменко болгаш Кузьмин...», «Байкал дугайында база катап...», «Ындыг чер».** 17.30 — В. Катаев— **«Чаңгыс парус агарып чор».** 18.00 — **«Төөгүнүң арыннары».**

КЫЗЫЛДАН

18.30 — **«Сыдысчыгаш».** Дамчыдылга. 18.50 —**«Арыгга кыш канчап чедип келгенил».** Ойнаарактар телефильми. 19.05 — Телемедээлер. 19.15 — **«Ажыктыг чорук болгаш шынар дээш».** Дамчыдылга. 19.45 — Телемедээлер. 20.00 — Чарлалдар. 20.05 — **«Уругларның аъш-чеми».** Документалдыг фильм.

МОСКВАДАН

20.15 — **Бөгүн делегейде.** 20.30 — **«Эртемниң чедиишкиннери».** 21.00 — **«Дугуржулга».** Документалдыг фильм. 21.25 — **«Эриктер».** Хөй сериялыг уран-чечен телефильмниң баштайгы көргүзүү. 5-ки сериязы. 22.30 — **«Үе».** Информастыг программа. 23.05 — **«Театр болгаш үе». «Чехов-биле ужуражылышкын».** 00.20—00.35 — **Бөгүн делегейде.**

ИИИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

18.30 — **«Хөглүг старттар».** 19.15 — Соңгу-Осетин АССР-ниң улус танцызының **«Алан»** ансамблиниң концерти. 20.00— **«Уругларга шүлүктер».**

КЫЗЫЛДАН

20.15 — 21.30— **«Экии, Припять!».** Телешии.

ФЕВРАЛЬ 6-ДА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00 — **«Үе».** Информастыг программа. 10.40 — Эртенги гимнастика. 11.05 — **«Аныяктарның чогаадылгазы».** 11.35— **«Эриктер».** Хөй сериялыг уран-чечен телефильм. 5-ки сериязы. 12.40 — **«Кино аян-чоруктар клуву».** 13.35 — **«Хөглүг постучалочкалар».** Фильм-концерт. 14.50 — Медээлер. 14.10—15.40 — Чапсар.

КЫЗЫЛДАН

15.40 — **«Орус дыл өөренип турар бис».** 19-ку телекичээл.

МОСКВАДАН

16.00 — Медээлер. 16.20 — Чурттуң телестудияларының документалдыг фильмнер программазы: **«Бистиң чоргааралывыс Ростсельмаш», «Черкассы», «Печора чанында, хем чанында», «Латгал тоол».** 17.35— **«Шыдыраа школазы».**

КЫЗЫЛДАН

18.05 — **«Культура болгаш амыдырал».** Дамчыдылга.

МОСКВАДАН

18.35 — **«А. Н. Островскийниң амыдыралы».** 1-ги дамчыдылга.

КЫЗЫЛДАН

19.45—19.55 — Телемедээлер. 20.10 — Чарлалдар.

МОСКВАДАН

20.15 — **Бөгүн делегейде.** 20.30 — Совет ыр концерти. 20.50—**«Кижи болгаш хоойлу».** Дамчыдылганы юридиктиг эртемнерниң доктору М. М. Бабаев чорудар. 21.20 — **«Эриктер».** Уран-чечен телефильмниң баштайгы көргүзүү. 6-гы сериязы. 22.30 — **«Үе».** Информастыг программа. 23.05 — **«РСФСР-ниң алдарлыг артизи Л. Семеняка танцылаар».** Фильм-концерт. 00.00—00.15 — **Бөгүн делегейде.**

ИИИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

18.05 — **«Харылыңар, горнистер!».**

КЫЗЫЛДАН

18.35 — **«Дилелгелер болгаш ажыдыышкыннар».** Документалдыг фильм.

МОСКВАДАН

19.45 — **«Спорттуң хөй хевирлери-биле таныжыңар».**

КЫЗЫЛДАН

20.15 — 20.45 — **«Ленин чүрээвисте».** Документалдыг фильм.

ФЕВРАЛЬ 7-ДЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00 — **«Үе».** Информастыг программа. 10.40 — Эртенги гимнастика. 11.05 — **«Харылыңар, горнистер!»** 11.35 — **«Эриктер».** Хөй сериялыг уран-чечен телефильм. 6-гы сериязы. 12.45 — **«Молдавияның уран чүүл мастерлериниң концерти».** Фильм-концерт. 13.40 —Медээлер. 13.45 — 16.00 — Чапсар. 16.00 — Медээлер. 16.20—**«Көдээниң ажыл хүннери».** Кинопрограмма: **«Шляхованың үлегери-биле», «Салгалга берген чер».** 17.25 — **«Орус чугаа».**

КЫЗЫЛДАН

17.55 — Мультфильмнер программазы: **«Селгүүстээшкинде хоолайлар», «Четтирдим, аист».** 18.15 — Телемедээлер. 18.25 — **«В. И. Ленинниң төрүттүнген хүнүнден бээр 110 чыл оюнга».** ВЛКСМ обкомунуң бирги секретары Г. С.-М. Иргиттиң чугаазы. 18.35—**«Үениң бачымында».** Документалдыг фильм. 18.45 — **«Соңгулдалардан соңгулдалар чедир».** Дамчыдылга. 19.20 — Телемедээлер. 19.35 — Чарлалдар.

МОСКВАДАН

19.45 — **«Миллионнарның ленинчи университеди». «Коллектив болгаш кижи».** 20.15— **Бөгүн делегейде.** 20.30—**«Демниг, найыралдыг өг-бүле».** Музыкалыг программа. 21.00 —**«Амгы Кампучия».** Кинопрограмма. 21.25 — **«Эриктер».** Хөй сериялыг уран-чечен телефильмниң баштайгы көргүзүү. 7-ги сериязы. 22.30 — **«Үе».** Информастыг программа. 23.05 — 00.55 — Останкинонуң концерт студиязынга Е. Исаевтиң поэзиязының кежээзи. Төнгенде — **Бөгүн делегейде.** Информастыг программа.

ИИИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

17.55 — **«Объектив».** 18.25— **«Аныяк спортчунуң улуг ареназы».** 18.55 — Н. Римский-Корсаковтуң операларындан үзүндүлер.

КЫЗЫЛДАН

19.45 — 21.15 — **«Кежээ-даа, даң бажы-даа болган...».** Уран-чечен фильм.

ФЕВРАЛЬ 8-ТЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00 — **«Үе».** Информастыг программа. 10.40 — Эртенги гимнастика. 11.05 — **Ынак шүлүктеривис».** 11.35— **«Эриктер».** Хөй сериялыг уран-чечен телефильм. 7-ги сериязы. 12.40— **«Ырак болгаш чоок ырлар».** 13.20 — **«Н. Тихонов. Үе болгаш оруктар».** Документалдыг телефильм. 14.00 — Медээлер. 14.05 — 16.00 — Чапсар. 16.00 — Медээлер. 16.20 — Аэрофлоттуң хүнүнге. **«Чүге дээрге ужудукчулар бис».** Документалдыг телефильм. 17.10 — **«Төрээн бойдус».** 17.30 — **«Сээң ленинчи библиотекаң». «Лев Толстой орус революцияның көрүнчүү».**

КЫЗЫЛДАН

18.15 — **«Малышок».** Уругларга дамчыдылга. 18.25 — **«Тыва неделя».** Информастыг программа. 18.40 — **«Камгалга болгаш хумагалыг чорук дээш».** Дамчыдылга. 19.00 — Телемедээлер.

МОСКВАДАН

19.15— **А. Н. Островскийниң амыдыралы».** 2-ги дамчыдылга. 20.15— **Бөгүн делегейде.** 20.30 — **«ССРЭ-ниң улустуң артизи О. Бардина ырлаар».** 20.45 — **«Соңгулдалардан соңгулдалар чедир»** 21.05 — **«Ыттыг херээжен.».** А. П. Чеховтуң чогаалдың ёзугаар уран-чечен фильм 22.30 — **«Үе».** Информастыг программа. 23.05—**«Билдинмир-даа бол элдептиг».** Кино-кансырылга: **«Антони ван Левенгуктуң бичии аңчыгаштары», «Кайгамчыктыг чүүлдер».** 23.50—00.05— **Бөгүн делегейде.**

ИИИГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

18.15 — **«РСФСР-ниң алдарлыг артизи В. Крайневтиң күүселдезинде Ф. Шопенниң чогаалдары».** Фильм-концерт. 18.45— **«Москва болгаш москвачылар».**

КЫЗЫЛДАН

19.15 — Чарлалдар. 19.20 — 20.55 — **«Алгыш-кырыш чылдаа».** Уран-чечен телефильм.

ФЕВРАЛЬ 9-ТА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00 — **«Үе».** Информастыг программа. 10.40 — Эртенги гимнастика. 11.05 — **«Буратинонуң делгелгези».** 11.30 — **«Силерге, ада-иелер».** 12.00 — **«Айыыл чок шимчээшкин».** 12.30 — **«Музейлерде болгаш делгелге залдарында».** 13.00 — **«Ону шыдаар силер».** Аныяк чогаалдыкчыларның конкурузу. 13.50—А. П. Чеховтуң чогаалдарын ССРЭ-ниң улустуң артизи А. Борисов номчуур. 14.20— **«Спортлото» тиражы.** 14.35 — **«Советтер болгаш амыдырал».** 15.05 — **«Бистиң адресивис — Совет Эвилели».** 15.50 — **«Чылдың үелери».** Мультфильм. 16.00 — **Бөгүн делегейде.** 16.15 — Уругларга фильм. **«Алеша Птицын бүдүжүн кижизидип тур».** 17.30—**«Силерниң дилээр-биле ужуражылышкыннар».** Дамчыдылганы политиктиг тайылбырлакчы В. П. Бекетов чорудар. 18.30— УССР-ниң улустуң үлегерлиг ниити ырызының концерти. 19.15 — **«Дириг амытаннар дугайында».** 20.15— **«Правда»** солунунуң политиктиг тайылбырлакчызы Ю. А. Жуковтуң делегей байдалының дугайында беседазы. 21.00 — **«Дээрги Глембайлар».** Күрүнениң Евг. Вахтангов аттыг үлегерлиг театрының фильм-шиизиниң баштайгы көргүзүү. Автору — М. Крлежа. 22.30 — **«Үе».** Информастыг программа. 23.05 — **«Дээрги Глембайлар».** Фильм-шииниң уланчызы. 23.55—00.45 — Спорт дугайында документалдыг телефильмнерниң программазы: **«Алдын ээриил», «Кызыгаардан эрттир».** Төнгенде — медээлер.

ФЕВРАЛЬ 10-ДА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

10.00 — **«Үе».** Информастыг программа. 10.40 —**«Зарядкага чыскаалыңар!».** 11.00 — **«Будильник».** 11.30 — **«Совет Эвилелинге бараан боол тур мен!».** 12.30 — **«Кадыкшыл».** Эртем-тайылбырлалдыг программа. 13.15 — **«Эртенги почта».** Музыкалыг программа. 13.45 — **«Совет Эвилелинде».** Киножурнал. 14.00 — **«Көдээге дамчыдылга».** 15.00 — **«Музыкалыг киоск».** 15.30 — **«Мөңге кыйгы».** Хөй сериялыг уран-чечен телефильм. 6-гы сериязы — **«Ээп келгени».** 16.45 — **«Амыдыралче путевка»** деп бөлүктеп документалдыг фильмниң баштайгы көргүзүү: **«Эгели».** 17.30 — **«Кино аян-чоруктар клуву».** 18.30 — **Бөгүн—Аэрофлот хүнү.** 18.45— **«Силерниң чагааларыңар-биле».** 19.30 — **«Делегей байдалы».** 20.15 — **«Ойцовта куда».** К. Крупинскийниң болгаш Ю. Дамсениң музыказынга балет. Варшаваның Улуг театрының шиизи. 22.55 — **«Даштыкы аалчылар Совет Эвилелиниң дугайында».** 21.05 — **«Экранда — кинокомедия». «Чоруу бүдүнгүр джентльменнер».** Уран-чечен фильм. 22.30 — **«Үе».** Информастыг программа. 23.05—00.15 —Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры, Ленинчи болгаш Күрүне шаңналдарының лауреады, ССРЭ-ниң улустуң артизи композитор Д. К. Кабалевскийниң 75 харлаанынга тураскааткан концерт. Москваның Күрүнениң П. И. Чайковский аттыг консерваториязының Улуг залындан дамчыдылга.

РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХӨГЖҮМ-ШИИ ТЕАТРЫНЫҢ ФЕВРАЛЬ АЙДА РЕПЕРТУАРЫ

8 кежээ	В. Көк-оол «ХАЙЫРААН БОТ» (3 кезектиг драма) Эгелээри 19 шакта	20 хүндүс	Е. Пермяк «МӨҢГҮН ДУЮГ» (2 кезектиг тоол) Эгелээри 10 шакта
10 кежээ	А. Гельман «АДААНГА АТ САЛГАННАР БИС...» (2 кезектиг комедия) Эгелээри 19 шакта	22 кежээ	Н. Воронов «ИСТЕЛГЕ» (2 кезектиг шии) Эгелээри 19 шакта
12 кежээ	Н. Воронов «ИСТЕЛГЕ» (2 кезектиг шии) Эгелээри 19 шакта	24 хүндүс	Е. Шварц «КЫЗЫЛ БӨРТЧҮГЕШ» (2 кезектиг тоол) Эгелээри 12 шакта
14 кежээ	Е. Мамий А. Чечетин «ЧЕГДИРГЕН ЫНАКШЫЛ» (2 кезектиг комедия) Эгелээри 19 шакта	24 кежээ	В. Көк-оол «ХАЙЫРААН БОТ» (3 кезектиг драма) Эгелээри 19 шакта
17 хүндүс	Е. Шварц «КЫЗЫЛ БӨРТЧҮГЕШ» (2 кезектиг тоол) Эгелээри 12 шакта	27 хүндүс	Е. Пермяк «МӨҢГҮН ДУЮГ» (2 кезектиг тоол) Эгелээри 10 шакта
17 кежээ	А. Гельман «АДААНГА АТ САЛГАННАР БИС...» (2 кезектиг комедия) Эгелээри 19 шакта	27 кежээ	А. Лауринчюкас «ӨЖЭЭННИҢ ӨҢҮ» (2 кезектиг драма) Эгелээри 19 шакта
		29	М. Карим «АЙ ТУТТУРГАН ДҮНЕ» (4 кезектиг драма) Эгелээри 19 шакта

Коллективтиг көөрү-биле чагыгларны хүлээп ап турар, тел. 2-25-49 болгаш 2-35-88.

Билетти театрның кассазында 10 шактан 19 шакка чедир садып турар.

Редактор **В. С. ШАРАВИН**

КИНО

ФЕВРАЛЬ 5-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: **«Мени кагба, Амира»** 9.30, 11.20, 13.10, 16.50, 18.40, 20.50. **«Көк кыдырааш»** 15.00 шактарда.

«ПИОНЕР»: Савойяны» оорлааны» 9.00, 12.10, 16.35. **«Киноклуб»: «Дириг амытаннар дугайында»** 10.45, 15.00, **«Эрги хевириниң комедиязы»** 18.30, 20.50 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: **«Төрээн чуртум сактып тур мен»** 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: **«Мениң шынчызы»** 15.00, **«Өлүм деп сөстү уттуптуңар»** 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

ТУРАСКААЛДЫГ ХҮННЕР

Февральдың 10-да Аэрофлоттуң хүнүн бистиң чуртувуска демдеглээр. Ук байырлалды айның ийиги воскресеньезинде байырлаар кылдыр эрткен чылдың эгезинде доктааткан. Совет Эвилелиниң ийи дакпыр Маадыры, Совет Эвилелиниң Маршалы В. И. Чуйковтуң төрүттүнгенден бээр 80 чылы айның 12-де болур. Совет партия болгаш шеригниң шылгарангай ажылдакчызы Н. И. Подвойскийниң төрүттүнгенинден бээр чүс чылы—февральдың он алдыда.

Февраль 23—Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флоттунуң хүнү. Дөрт чыл бурунгаар — 1976 чылдың февраль 24-те СЭКП-ның XXV съездизи ажыттынган.

1848 чылдың февраль 24 үезинде К. Маркс болгаш Ф. Энгельстиң бижээни «Коммунистиг партияның манифези» парлаттынып үнген.

Орустуң уран чурулга мастери А. Г. Венециановтуң төрүттүнгенден бээр 200 чылы февральдың 18-те болур. Совет уран чурулга мастери М. С. Сарьянның төрүттүнгенден бээр 100 чылы — айның 28-те.

Бо чылдың февральдың 24— РСФСР-ниң болгаш Тыва АССР-ниң Дээди Советтеринге база улус депутаттарының чер-чер Советтеринге соңгулдаларның хүнү.

АГААР

Кызылдың агаар станциязының медээзин ёзугаар алырга бөгүн республикага бүргеп, аязыр. Янзы-бүрү угланыышкынныг хаттың күжү кошкак. Агаарның температуразы барыын талакы районнарга 28—33 өске артканнарынга 20—25 градус соок болур.

Кызылга ээдир булуттаар, чагбас. Янзы-бүрү угланыышкынныг хаттың күжү кошкак. Агаарның температуразы 28—30 градус соок.

Редакцияның адрези: Кызыл, Шетинкин-Кравченко кудумчузу, бажыы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 2-24-63, редакторнуң оралакчыларының 2-35-24, 2-31-75 харыысалгалыг секретарьның 2-23-35, секретариаттың 2-23-35, партийжи амыдырал болгаш совет тургузуг килдистериниң 2-37-13, пропаганда килдизиниң 2-31-75, культура килдизиниң 2-23-54, көдээ ажыл-агый килдизиниң 2-21-47, үлетпүр килдизиниң 2-31-75, чагаа килдизиниң 2-41-27, информация килдизиниң 2-20-60, корректорларының 2-27-41, бухгалтерияның 2-12-45. солун келбейн барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

Тираж 17865. Чагыг № 65.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ның Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының талазы-биле эргелелиниң типографиязы (Кызыл, Шетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажыҥ № 1). ТС—00813.